

**ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH
DEPARTAMENT STATYSTYKI I PROGNOZ AKTUARIALNYCH**

**ORZECZENIA LEKARZY ORZECZNIKÓW ZUS
O NIEZDOLNOŚCI DO PRACY
WYDANE W 2015 ROKU**

Warszawa 2016

Opracowali:

*Małgorzata Łabęcka
Andrzej Kania*

Akceptowała:

*Izabela Tomczyk
Wicedyrektor Departamentu*

SPIS TREŚCI

	str.
Wprowadzenie	5
1. Orzecznictwo lekarskie w 2015 roku	7
2. Orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych wydane w 2015 roku	12
3. Orzeczenia pierwszorazowe uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2015 roku	36
4. Orzeczenia ponowne dla celów rentowych wydane w 2015 roku	46
5. Orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydane w 2015 roku	55
6. Orzeczenia pierwszorazowe i ponowne wydane osobom ubiegającym się o rentę socjalną w 2015 roku	64
7. Podsumowanie	73

WPROWADZENIE

Przedmiotem prezentowanego opracowania są pierwszorazowe i ponowne orzeczenia o niezdolności do pracy dla celów rentowych, orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego oraz orzeczenia w sprawie renty socjalnej wydane przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w 2015 r.

W myśl obowiązujących przepisów orzeczenia o niezdolności do pracy stanowią podstawę do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy i wydawane są przez lekarzy orzeczników, jak i komisje lekarskie ZUS.

Zgodnie z definicją niezdolności do pracy zawartą w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z 17 grudnia 1998 roku, niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. I tak:

- częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnie z posiadanym poziomem kwalifikacji,
- za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy,
- niezdolność do samodzielnej egzystencji orzeka się w przypadku naruszenia sprawności organizmu powodującej konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz rokowań odzyskania zdolności do pracy, lekarz orzecznik ustala trwałą lub okresową niezdolność do pracy. Lekarze orzecznicy przy ocenie stopnia i trwałości niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględniają:

- stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji,
- możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, wiek, poziom wykształcenia, itp.

Orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego, stanowiące podstawę przyznania renty szkoleniowej, wydawane jest w stosunku do osoby niezdolnej do pracy w dotychczasowym zawodzie, ale rokującej odzyskanie tej zdolności po przekwalifikowaniu do innego zawodu.

Renta szkoleniowa przyznawana jest na okres 6 miesięcy, jednak może on ulec skróceniu, jeśli przed upływem tego okresu starosta zawiadomi organ rentowy o braku możliwości przekwalifikowania do innego zawodu. Na wniosek starosty istnieje również możliwość przedłużenia tego okresu na czas niezbędny do przekwalifikowania zawodowego o dalsze 30 miesięcy. Szkolenie osób, którym przyznano rentę szkoleniową jest finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, przekazywanych do dyspozycji Wojewódzkiego Urzędu Pracy.

Orzeczenie ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego jest wydawane osobom, u których dalsze leczenie lub rehabilitacja rokuje odzyskanie zdolności do pracy. Świadczenie to przysługuje przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy. Orzeczenie przyznające to świadczenie może być wydane w wyniku: badań w sprawie ustalenia uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, badań dla celów rentowych lub w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy z powodu choroby.

Orzeczenie o niezdolności do pracy w sprawie o ustalenie uprawnień do renty socjalnej (okresowej lub stałej) określające stopień niezdolności do pracy oraz związek tej niezdolności z okresem jej powstania (zgodnie z przepisami ustawy) jest wydawane na wniosek osoby ubiegającej się o to świadczenie lub jej przedstawiciela ustawowego.

Poza wyżej wymienionymi orzeczeniami, wydawanymi do celów rentowych, do zadań lekarzy orzeczników należy wydawanie orzeczeń:

- w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i wystawiania zaświadczeń lekarskich osób ubezpieczonych w ZUS,
- o potrzebie rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS, także na wniosek lekarza prowadzącego,
- w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom,
- w sprawach powypadkowych dotyczących oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu,
- w sprawach o przyznanie renty rodzinnej oraz dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną,
- w sprawach świadczeń podlegających koordynacji w ramach UE,
- o przyznaniu świadczeń rzeczowych związanych ze skutkami wypadków przy pracy lub chorób zawodowych z zakresu stomatologii, szczepień ochronnych czy zaopatrzeniu w przedmioty ortopedyczne w zakresie określonym ustawą.

Wymienione w powyższym akapicie orzeczenia nie są przedmiotem analizy w niniejszym opracowaniu.

Prezentowane w publikacji dane obejmują wyniki pełnego badania statystycznego.

1. ORZECZNICTWO LEKARSKIE W 2015 ROKU

W 2015 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 176,6 tys. orzeczeń, tj. o 4,7% mniej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się po raz pierwszy o świadczenie rentowe stanowiły 14,5%, orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 27,6%, orzeczenia ustalające uszczerbek na zdrowiu - 7,4%, orzeczenia wydane emerytom w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego - 3,9%, orzeczenia w sprawie renty socjalnej - 3,6%, orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej w okresie czasowej niezdolności do pracy - 5,4%, orzeczenia pierwszorazowe i ponowne ubiegającym się o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osób pobierających rentę rodzinną - 1,2%, a orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy - 35,6%. Szczegółową strukturę wydanych przez lekarzy orzeczników w 2015 r. orzeczeń, będących przedmiotem dalszej analizy prezentuje tabl. 2.

Biorąc pod uwagę orzeczenia wydane w 2015 r. (bez orzeczeń w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy i orzeczeń o potrzebie rehabilitacji leczniczej) odnotowujemy, że w stosunku do 17,0%, tj. 118,3 tys. ogółu badanych osób lekarze orzecznicy wydali orzeczenia negatywne, tj. stwierdzające brak niezdolności do pracy, bądź brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego lub brak uszczerbku na zdrowiu. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba tych orzeczeń zmalała o 9,8%.

W grupie badanych w sprawach rentowych po raz pierwszy brak niezdolności do pracy stwierdzono w 7,5% przypadków, a w stosunku do 8,9% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Brak całkowitej niezdolności do pracy dotyczył 0,1% badanych pierwszorazowo w celach rentowych.

W grupie badanych ponownie u 6,3% osób stwierdzono brak niezdolności do pracy, a w stosunku do 4,2% badanych wydano orzeczenia o braku okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. W przypadku 1,8% badanych orzeczono brak całkowitej niezdolności do pracy, a w stosunku do 2,2% brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji.

Wśród starających się po raz pierwszy i ponownie o rentę rodzinną bądź przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla pobierających rentę rodzinną orzeczenie negatywne otrzymało 21,0% badanych.

Wśród ubiegających się o rentę socjalną, odsetek orzeczeń negatywnych wynosił 20,5%.

W grupie osób badanych w sprawach powypadkowych dotyczących ustalenia procentowego uszczerbku na zdrowiu w 24,0% przypadków nie stwierdzono uszczerbku, a wśród emerytów ubiegających się o dodatek pielęgnacyjny brak niezdolności do samodzielnej egzystencji orzeczono w 22,8% przypadków.

**TABL. 1 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW
W LATACH 2014-2015**

Rodzaj orzeczenia a – rok poprzedni =100		Liczba	W odsetkach
OGÓŁEM	2014	1 234 501	100,0
	2015	1 176 590	100,0
	a	95,3	x
z tego:			
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	2014	168 789	13,7
	2015	170 679	14,5
	a	101,1	x
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	2014	352 960	28,6
	2015	325 360	27,6
	a	92,2	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o dodatek pielęgnacyjny dla osoby pobierającej rentę rodzinną	2014	14 143	1,1
	2015	13 689	1,2
	a	96,9	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	2014	46 098	3,7
	2015	45 630	3,9
	a	99,0	x
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	2014	90 974	7,4
	2015	87 228	7,4
	a	95,9	x
orzeczenia pierwszorazowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	2014	44 660	3,6
	2015	42 178	3,6
	a	94,4	x
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wniosek lekarza leczącego	2014	56 958	4,6
	2015	64 213	5,4
	a	112,7	x
orzeczenia w innych sprawach**/	2014	9 572	0,8
	2015	8 939	0,8
	a	94,4	x
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	2014	450 347	36,5
	2015	418 674	35,6
	a	93,0	x

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2015 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
OGÓLEM	1 176 590	X
z tego:		
orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych*/	170 679	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	4 905	2,9
całkowitą niezdolność do pracy	14 985	8,8
brak całkowitej niezdolności do pracy	187	0,1
częściową niezdolność do pracy	24 156	14,2
celowość przekwalifikowania zawodowego	66	0,0
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	97 308	57,0
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	12 823	7,5
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	15 219	8,9
nieustalona ocena**/	1 030	0,6
orzeczenia ponowne dla celów rentowych*/	325 360	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	22 935	7,0
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	7 146	2,2
całkowitą niezdolność do pracy	48 889	15,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	5 835	1,8
częściową niezdolność do pracy	134 872	41,5
celowość przekwalifikowania zawodowego	219	0,1
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	70 707	21,7
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	20 411	6,3
brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	13 776	4,2
nieustalona ocena**/	570	0,2

*/ łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2015 ROKU WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (cd.)

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia pierwszorzadowe i ponowne w sprawach o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego emerytom	45 630	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	35 110	76,9
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	10 398	22,8
nieustalona ocena**/	122	0,3
orzeczenia pierwszorzadowe i ponowne o rentę rodzinną oraz o przyznanie dodatku pielęgnacyjnego dla osoby pobierającej rentę rodzinną	13 689	100,0
z tego ustalające:		
niezdolność do samodzielnej egzystencji	5 505	40,2
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	1 842	13,5
całkowitą niezdolność do pracy	4 435	32,4
brak całkowitej niezdolności do pracy	618	4,5
częściową niezdolność do pracy	793	5,8
brak niezdolności do pracy dla celów rentowych	413	3,0
nieustalona ocena**/	83	0,6
orzeczenia powypadkowe dotyczące oceny procentowego uszczerbku na zdrowiu	87 228	100,0
z tego ustalające:		
uszczerbek na zdrowiu	66 175	75,9
brak uszczerbku na zdrowiu	20 951	24,0
nieustalona ocena**/	102	0,1
orzeczenia pierwszorzadowe i ponowne w sprawie renty socjalnej	42 178	100,0
z tego ustalające:		
całkowitą niezdolność do pracy	33 507	79,4
brak całkowitej niezdolności do pracy	8 644	20,5
nieustalona ocena**/	27	0,1

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

**TABL. 2 ORZECZENIA WYDANE PRZEZ LEKARZY ORZECZNIKÓW W 2015 ROKU
WEDŁUG USTALEŃ ORZECZNICZYCH (dok.)**

Rodzaj orzeczenia	Liczba	W odsetkach
orzeczenia o potrzebie rehabilitacji leczniczej na wnioski lekarza leczącego	64 213	100,0
z tego ustalające:		
potrzebę rehabilitacji leczniczej	47 448	73,9
brak potrzeby rehabilitacji leczniczej	16 747	26,1
nieustalona ocena**/	18	0,0
orzeczenia w związku z kontrolą prawidłowości orzekania o czasowej niezdolności do pracy	418 674	100,0
z tego:		
potwierdzające prawidłowość zaświadczeń lekarskich	401 333	95,9
stwierdzające nieprawidłowość zaświadczeń lekarskich	17 341	4,1
orzeczenia w innych sprawach***/	8 939	100,0

**/ „nieustalone zjawisko” – brak informacji lub niepoprawna identyfikacja w przyjętych słownikach, np. słowniku oceny orzeczniczej, płci, wieku, województw, jednostek chorobowych

***/ m.in. orzeczenia w sprawach świadczeń podlegających koordynacji

2. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2015 ROKU

W 2015 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali po raz pierwszy dla celów rentowych łącznie 170,7 tys. orzeczeń, tj. o 1,9 tys. więcej niż w roku ubiegłym. Największą grupę (97,3 tys., tj. 57,0%) stanowiły orzeczenia wydane osobom, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego (tablice 21-26 i rys. 9-10). Łącznie z orzeczeniami stwierdzającymi brak okoliczności uzasadniających przyznanie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, grupa ta liczyła 112,5 tys. orzeczeń, tj. 65,9% ogółu orzeczeń wydanych po raz pierwszy.

Spośród pozostałych 58,2 tys. orzeczeń wydanych w 2015 r. dla celów rentowych - 44,0 tys. (75,7%) to orzeczenia z ustaloną niezdolnością do pracy, 13,0 tys. orzeczeń, czyli 22,4% to orzeczenia o braku niezdolności do pracy, bądź braku całkowitej niezdolności do pracy, 66 orzeczeń stanowiących 0,1% to orzeczenia dla osób, którym ustalono celowość przekwalifikowania zawodowego.

W przypadku 1,0 tys. orzeczeń, tj. 1,8% wystąpił brak informacji o ocenie orzeczniczej – określony jako „nieustalona ocena” - tabl. 3.

W porównaniu z rokiem poprzednim, liczba orzeczeń pozytywnych (44,0 tys. z ustalonym stopniem niezdolności do pracy) zmniejszyła się o 1,8%. W strukturze tych orzeczeń według stopnia niezdolności do pracy, nie wystąpiły istotne zmiany. W grupie badanych, którzy uzyskali orzeczenie o niezdolności do pracy - 24,2 tys. osób, tj. 54,9% uznano za częściowo niezdolne do pracy, 15,0 tys. (34,0%) uzyskało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 4,9 tys. (11,1%) o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji (rys. 1).

Na podstawie art. 54, 55, 57, i 69 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 z późn. zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 października 2001 r. (Dz. U. nr 131, poz. 1457) lekarze orzecznicy ZUS orzekając o niezdolności do pracy, w niektórych przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. Celem programu rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej jest przywrócenie zdolności do pracy osobom, które w następstwie choroby są zagrożone długotrwałą niezdolnością do pracy i jednocześnie rokują odzyskanie tej zdolności po przeprowadzeniu rehabilitacji. W 2015 r. wydano 1,9 tys. orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy i potrzebą rehabilitacji leczniczej, tj. - 4,4% ogółu orzeczeń pozytywnych.

*/ bez orzeczeń pierwszorazowych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

W związku z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy w 1,1% przypadków ustalono potrzebę rehabilitacji leczniczej, a wśród osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy w 7,3% przypadków (tabl. 4).

Podobnie jak w latach poprzednich, orzeczenia pierwszorazowe dla celów rentowych z ustaloną niezdolnością do pracy wydawane były częściej mężczyznom. W 2015 r. mężczyźni stanowili 63,5% tej grupy badanych.

Wśród osób, którym orzeczono całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji mężczyźni stanowili 61,3% badanych pierwszorazowo, całkowitą – 63,5%, a częściową niezdolność do pracy - 64,0%. (tabl. 4).

**TABL. 3 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE
DLA CELÓW RENTOWYCH*/ W LATACH 2014-2015**

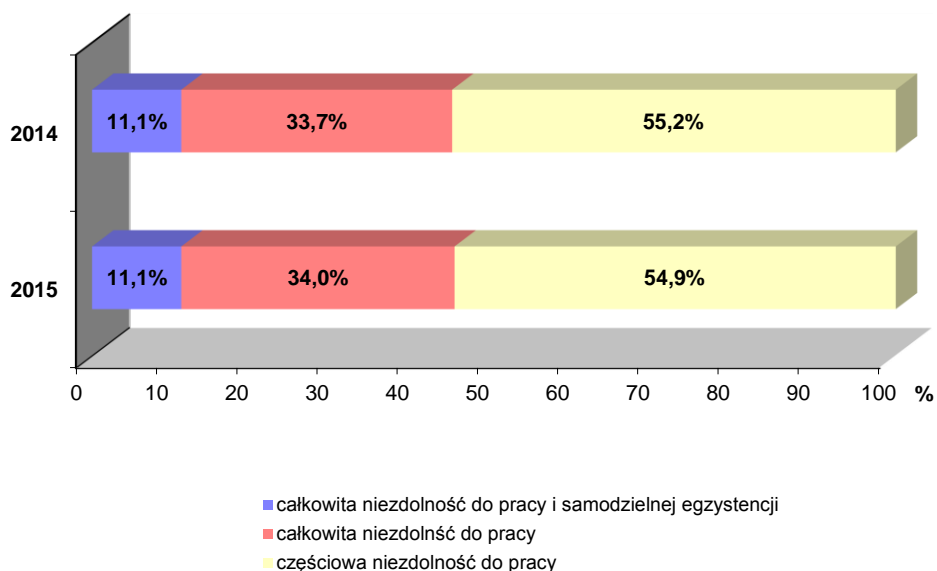
Orzeczenia a – rok poprzedni = 100		Liczba	W odsetkach
ORZECZENIA OGÓLEM	2014	61 544	100,0
	2015	58 152	100,0
	a	94,5	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2014	4 973	8,1
	2015	4 905	8,4
	a	98,6	x
całkowitą niezdolność do pracy	2014	15 083	24,5
	2015	14 985	25,8
	a	99,4	x
częściową niezdolność do pracy	2014	24 753	40,2
	2015	24 156	41,5
	a	97,6	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2014	70	0,1
	2015	66	0,1
	a	94,3	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2014	207	0,3
	2015	187	0,3
	a	90,3	x
brak niezdolności do pracy**/	2014	14 741	24,0
	2015	12 823	22,1
	a	87,0	x
nieustalona ocena***/	2014	1 717	2,8
	2015	1 030	1,8
	a	60,0	x

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ dotyczy orzeczeń o braku częściowej niezdolności do pracy

***/ patrz uwagi na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 1 Struktura orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy w latach 2014-2015

TABL. 4 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	Liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	44 046	100,0	27 980	100,0	15 260	100,0	806	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	1 937	100,0	1 193	100,0	744	100,0	-	-
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 905	11,1	3 006	10,7	1 665	10,9	234	29,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2	0,1	1	0,1	1	0,1	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	14 985	34,0	9 514	34,0	4 933	32,3	538	66,8
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	162	8,4	108	9,0	54	7,3	-	-
częściową niezdolność do pracy	24 156	54,9	15 460	55,3	8 662	56,8	34	4,2
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	1 773	91,5	1 084	90,9	689	92,6	-	-

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Orzekając o niezdolności do pracy lekarze orzecznicy ZUS ustalają związek przyczynowy niezdolności do pracy z okolicznością jej powstania. Rozróżnia się trzy rodzaje okoliczności:

- ogólny stan zdrowia,
- wypadki przy pracy oraz wypadki w szczególnych okolicznościach,
- choroby zawodowe.

W 2015 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, niezdolność do pracy najczęściej związana była z ogólnym stanem zdrowia. Takie orzeczenie otrzymało 96,8% osób badanych dla celów rentowych po raz pierwszy. Udział orzeczeń o niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami przy pracy wyniósł 2,4%, a orzeczeń o niezdolności do pracy z tytułu chorób zawodowych 0,8% i w obu przypadkach w stosunku do poziomu z ubiegłego roku nieznacznie zmalał.

TABL. 5 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	43 902	42 487	1 049	366
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	38 156	36 789	1 007	360
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	1 312	1 283	25	4
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	4 434	4 415	17	2

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką
 **/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

**TABL. 6 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ GRUP UBEZPIECZONYCH**

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki**/	choroby zawodowe
OGÓŁEM	100,0	96,8	2,4	0,8
z tego orzeczenia wydane:				
pracownikom ubiegającym się o rentę	100,0	96,4	2,6	1,0
osobom nie będącym pracownikami ubiegającym się o rentę	100,0	97,8	1,9	0,3
ubiegającym się o ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	100,0	99,6	0,4	0,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

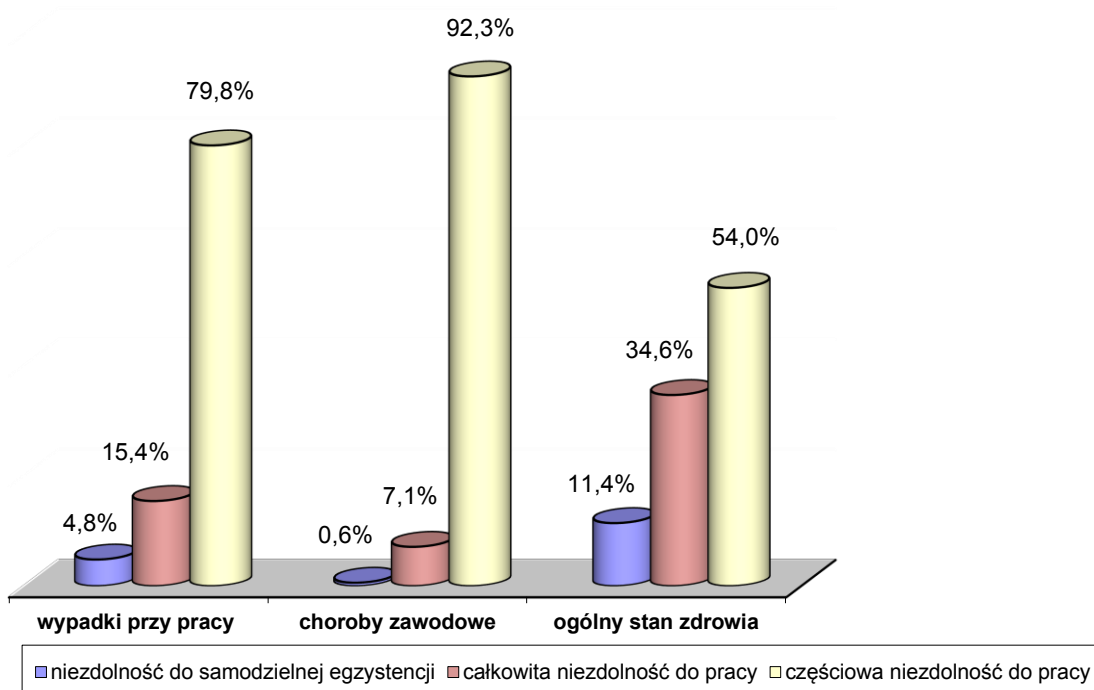
W zależności od okoliczności powodujących niezdolność do pracy odmiennie kształtował się stopień tej niezdolności (rys. 2, tabl.7-8).

Spośród osób niezdolnych do pracy z tytułu tzw. ogólnego stanu zdrowia, 54,0% badanych otrzymało orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy, 34,6% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności, a orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji stanowiły 11,4% badanej zbiorowości.

Z grupy poszkodowanych w wypadkach - 79,8% badanych uznano za częściowo niezdolnych do pracy, 15,4% otrzymało orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy, a 4,8% o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji. Natomiast w następstwie chorób zawodowych orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy lekarze orzecznicy wydali w 92,3% przypadków, za całkowicie niezdolnych do pracy uznano 7,1% osób, a całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono tylko w 0,6% przypadków.

Rys. 2 Struktura orzeczeń pierwszorzazowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według okoliczności powstania tej niezdolności

Orzeczenia pierwszorzazowe dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy, w 63,5% przypadków wydano mężczyznom. Udział mężczyzn w tej populacji osób w porównaniu z rokiem poprzednim zmalał - o 0,4 punktu procentowego. Wśród poszkodowanych w wyniku wypadków udział mężczyzn wyniósł 86,3%, wśród badanych z ogólnego stanu zdrowia – 63,1%, a wśród osób niezdolnych do pracy w następstwie chorób zawodowych 51,1% (tabl. 7) .

**TABL. 7 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI
POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH**

Orzeczenia	Liczba	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	43 902	42 487	1 049	366
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	4 877	4 825	50	2
całkowitą niezdolność do pracy	14 900	14 712	162	26
częściową niezdolność do pracy	24 125	22 950	837	338
Mężczyźni	27 895	26 803	905	187
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2 993	2 943	48	2
całkowitą niezdolność do pracy	9 462	9 302	142	18
częściową niezdolność do pracy	15 440	14 558	715	167
Kobiety	15 201	14 886	140	175
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	1 650	1 649	1	-
całkowitą niezdolność do pracy	4 900	4 878	17	5
częściową niezdolność do pracy	8 651	8 359	122	170
Nieustalona płeć***/	806	798	4	4
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	234	233	1	-
całkowitą niezdolność do pracy	538	532	3	3
częściową niezdolność do pracy	34	33	-	1

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 8 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG OKOLICZNOŚCI POWSTANIA NIEZDOLNOŚCI ORAZ PŁCI OSÓB BADANYCH

Orzeczenia	Ogółem	Okoliczności powstania niezdolności do pracy:		
		ogólny stan zdrowia	wypadki **/	choroby zawodowe
Ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	11,1	11,4	4,8	0,6
całkowitą niezdolność do pracy	33,9	34,6	15,4	7,1
częściową niezdolność do pracy	55,0	54,0	79,8	92,3
Mężczyźni	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	10,7	11,0	5,3	1,1
całkowitą niezdolność do pracy	33,9	34,7	15,7	9,6
częściową niezdolność do pracy	55,4	54,3	79,0	89,3
Kobiety	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	10,9	11,1	0,7	-
całkowitą niezdolność do pracy	32,2	32,8	12,1	2,9
częściową niezdolność do pracy	56,9	56,1	87,2	97,1
Nieustalona płeć***/	100,0	100,0	100,0	100,0
z tego orzeczenia ustalające:				
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	29,0	29,2	25,0	-
całkowitą niezdolność do pracy	66,8	66,7	75,0	75,0
częściową niezdolność do pracy	4,2	4,1	-	25,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancą

**/ wypadki przy pracy i wypadki w szczególnych okolicznościach

***/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Z analizy przestrzennego zróżnicowania orzeczeń pierwszorazowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych w 2015 r. wynika, że najczęściej wydano ich w województwach: mazowieckim - 14,7%, śląskim - 13,6% i wielkopolskim - 9,8%. Najmniej takich orzeczeń odnotowujemy w województwach: opolskim (1,5%), podlaskim (1,6) oraz świętokrzyskim (2,4%) – tabl. 9.

Orzeczenia pierwszorazowe

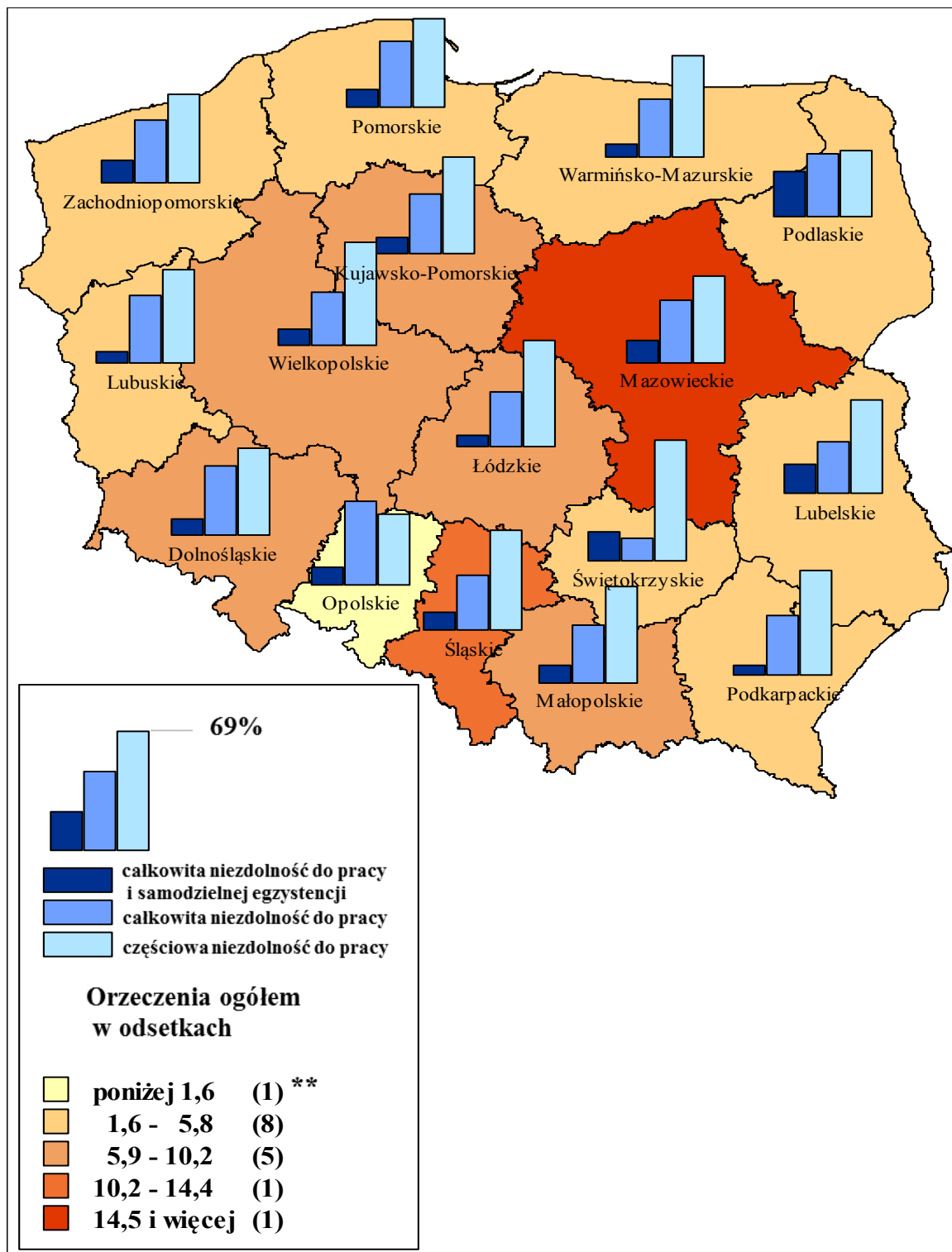
Najwyższy udział orzeczeń o całkowitej niezdolności do pracy (łącznie z orzeczeniami o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji) w ogólnej liczbie orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wystąpił w województwie podlaskim i opolskim – odpowiednio wynosił 62,2% i 59,2% (rys.3). Stosunkowo wysoki ten udział, wystąpił również w województwach: mazowieckim – 50,0%, dolnośląskim – 49,8% oraz zachodniopomorskim – 49,6%. Orzekanie o częściowej niezdolności do pracy było relatywnie najwyższe w województwie świętokrzyskim (rys. 4). Udział orzeczeń o częściowej niezdolności do pracy wynosił w tym województwie 68,8%. W dalszej kolejności były to województwa: łódzkie – 60,6%, podkarpackie - 59,5% i wielkopolskie – 59,2%. Dla całego kraju udziały te wynosiły odpowiednio: 45,2% i 54,8%.

TABL. 9 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY W WOJEWÓDZTWACH

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,6
Kujawsko-pomorskie	7,5
Lubelskie	4,6
Lubuskie	2,9
Łódzkie	8,1
Małopolskie	7,5
Mazowieckie	14,7
Opolskie	1,5
Podkarpackie	4,9
Podlaskie	1,6
Pomorskie	3,3
Śląskie	13,6
Świętokrzyskie	2,4
Warmińsko-mazurskie	4,5
Wielkopolskie	9,8
Zachodniopomorskie	5,5

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń o rentę rodzinną, orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego oraz kombatancką

Rys. 3 Struktura orzeczeń pierwszorazowych* dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według województw i stopnia niezdolności

* bez orzeczeń wydanych osobom ubiegającym się o rentę inwalidy wojennego, wojskowego lub kombatancką oraz bez orzeczeń wydanych w sprawie rent rodzinnych i dodatku pielęgnacyjnego dla osób pobierających rentę rodzinną

** liczba województw

Wyniki analizy orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych w 2015 r. potwierdziły, że najczęściej powstawanie niezdolności do pracy powodowały choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. Były to nowotwory - 23,9% ogółu orzeczeń, choroby układu krążenia - 20,5%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 14,0%, zaburzenia psychiczne - 11,5%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 7,2% oraz choroby układu nerwowego - 7,3% (tabl. 10-12 i rys. 5). Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 84,4% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji powodowały głównie nowotwory (55,8% przypadków w tej grupie badanych), całkowitą niezdolność do pracy – nowotwory (42,0%) i choroby układu krążenia (19,4%), natomiast częściową niezdolność do pracy - choroby układu krążenia (22,7%), choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego (22,6%) i choroby psychiczne (14,7%).

W zależności od płci osób badanych struktura grup chorobowych kształtowała się odmiennie. U mężczyzn niezdolność do pracy powstawała najczęściej na skutek chorób układu krążenia - 26,4% przypadków, nowotworów - 19,8% i chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego – 13,0%, natomiast u kobiet spowodowana była w 30,2% przypadków chorobami nowotworowymi, w 16,9% przypadków chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego oraz zaburzeniami psychicznymi w 16,0% (tabl. 12, rys. 6).

Powstawanie niezdolności do pracy u osób z chorobami nowotworowymi powodowały głównie nowotwory złośliwe oskrzela i płuca – 14,9% oraz nowotwory złośliwe sutka – 14,7%. W przypadku zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania była to schizofrenia – 24,2%, a wśród osób z chorobami układu nerwowego, główną chorobą były zaburzenia korzeni rdzeniowych i splotów nerwowych – 21,8% oraz stwardnienie rozsiane – 13,5%. Wśród osób z chorobami układu krążenia najczęściej wydawano orzeczenia o niezdolności do pracy na skutek przewlekłej choroby niedokrwiennej serca – 29,5% oraz następstw chorób naczyń mózgowych – 18,3%. W przypadku chorób układu kostno-stawowego, mięśniowego i tkanki łącznej były to choroby krążka międzykręgowego – 24,6% i choroba zwyrodnieniowa stawów biodrowych – 17,5%, a w związku z urazami kości stawów i tkanek miękkich były to następstwa urazów kończyny dolnej – 28,3% oraz kończyny górnej – 18,8%.

TABL. 10 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANE W LATACH 2014-2015 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100	Liczba	Orzeczenia ustalające:			
		niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	2014 2015 a	44 809 44 046 98,3	4 973 4 905 98,6	15 083 14 985 99,4	24 753 24 156 97,6
w tym:					
nowotwory	2014 2015 a	10 518 10 547 100,3	2 807 2 735 97,4	6 223 6 294 101,1	1 488 1 518 102,0
zaburzenia psychiczne	2014 2015 a	4 944 5 071 102,6	109 96 88,1	1 351 1 422 105,3	3 484 3 553 102,0
choroby układu nerwowego	2014 2015 a	3 324 3 230 97,2	323 390 120,7	678 737 108,7	2 323 2 103 90,5
choroby układu krążenia	2014 2015 a	9 141 9 050 99,0	654 647 98,9	2 996 2 913 97,2	5 491 5 490 100,0
choroby układu oddechowego	2014 2015 a	1 041 1 012 97,2	23 31 134,8	214 219 102,3	804 762 94,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2014 2015 a	6 069 6 145 101,3	28 39 139,3	692 641 92,6	5 349 5 465 102,2
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2014 2015 a	3 456 3 166 91,6	238 219 92,0	766 710 92,7	2 452 2 237 91,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania	2014 2015 a	879 803 91,4	40 40 100,0	167 174 104,2	672 589 87,6
choroby układu trawiennego	2014 2015 a	994 997 100,3	24 50 208,3	405 417 103,0	565 530 93,8
choroby oka i przydatków oka	2014 2015 a	841 764 90,8	65 58 89,2	247 220 89,1	529 486 91,9
choroby układu moczowo-płciowego	2014 2015 a	578 597 103,3	46 41 89,1	348 359 103,2	184 197 107,1

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 11 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WYDANYCH W LATACH 2014-2015 WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

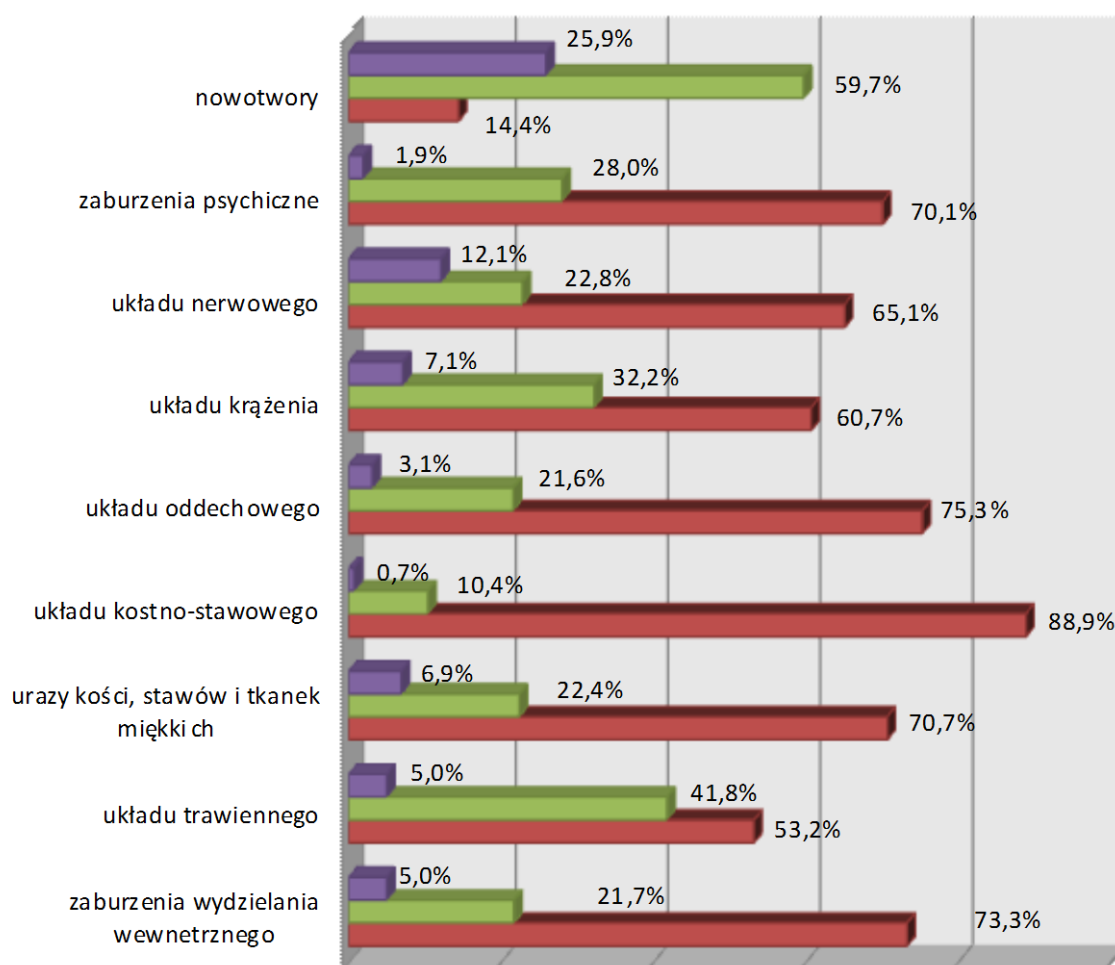
Grupy chorobowe		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			niezdolność do samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	2014	100,0	100,0	100,0	100,0
	2015	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	2014	23,5	56,4	41,3	6,0
	2015	23,9	55,8	42,0	6,3
zaburzenia psychiczne	2014	11,0	2,2	9,0	14,1
	2015	11,5	2,0	9,5	14,7
choroby układu nerwowego	2014	7,4	6,5	4,5	9,4
	2015	7,3	6,0	4,9	8,7
choroby układu krążenia	2014	20,4	13,2	19,9	22,2
	2015	20,5	13,2	19,4	22,7
choroby układu oddechowego	2014	2,3	0,5	1,4	3,2
	2015	2,3	0,6	1,5	3,2
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2014	13,5	0,6	4,6	21,6
	2015	14,0	0,8	4,3	22,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2014	7,7	4,8	5,1	9,9
	2015	7,2	4,5	4,7	9,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2014	2,0	0,8	1,1	2,7
	2015	1,8	0,8	1,2	2,4
choroby układu trawiennego	2014	2,2	0,5	2,7	2,3
	2015	2,3	1,0	2,8	2,2
choroby oka i przydatków oka	2014	1,9	1,3	1,6	2,1
	2015	1,7	1,2	1,5	2,0
choroby układu moczowo-płciowego	2014	1,3	0,9	2,3	0,7
	2015	1,4	0,8	2,4	0,8

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

Rys. 4 Struktura orzeczeń pierwszorzadowych wydanych dla celów rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych

Choroby:

■ całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji
■ całkowita niezdolność do pracy
■ częściowa niezdolność do pracy

TABL. 12 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Wyszczególnienie	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓLEM	44 046	100,0	27 980	100,0	15 260	100,0	806	100,0
w tym :								
nowotwory	10 547	23,9	5 544	19,8	4 606	30,2	397	49,3
zaburzenia psychiczne	5 071	11,5	2 555	9,1	2 434	16,0	82	10,2
choroby układu nerwowego	3 230	7,3	1 917	6,9	1 288	8,4	25	3,1
choroby układu krążenia	9 050	20,5	7 390	26,4	1 543	10,1	117	14,5
choroby układu oddechowego	1 012	2,3	641	2,3	351	2,3	20	2,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	6 145	14,0	3 644	13,0	2 492	16,9	9	1,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	3 166	7,2	2 473	8,8	671	4,4	22	2,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej	803	1,8	587	2,1	209	1,4	7	0,9
choroby układu trawiennego	997	2,3	666	2,4	288	1,9	43	5,3
choroby oka i przydatków oka	764	1,7	489	1,7	274	1,8	1	0,1
choroby układu moczowo-płciowego	597	1,4	371	1,3	221	1,4	5	0,6

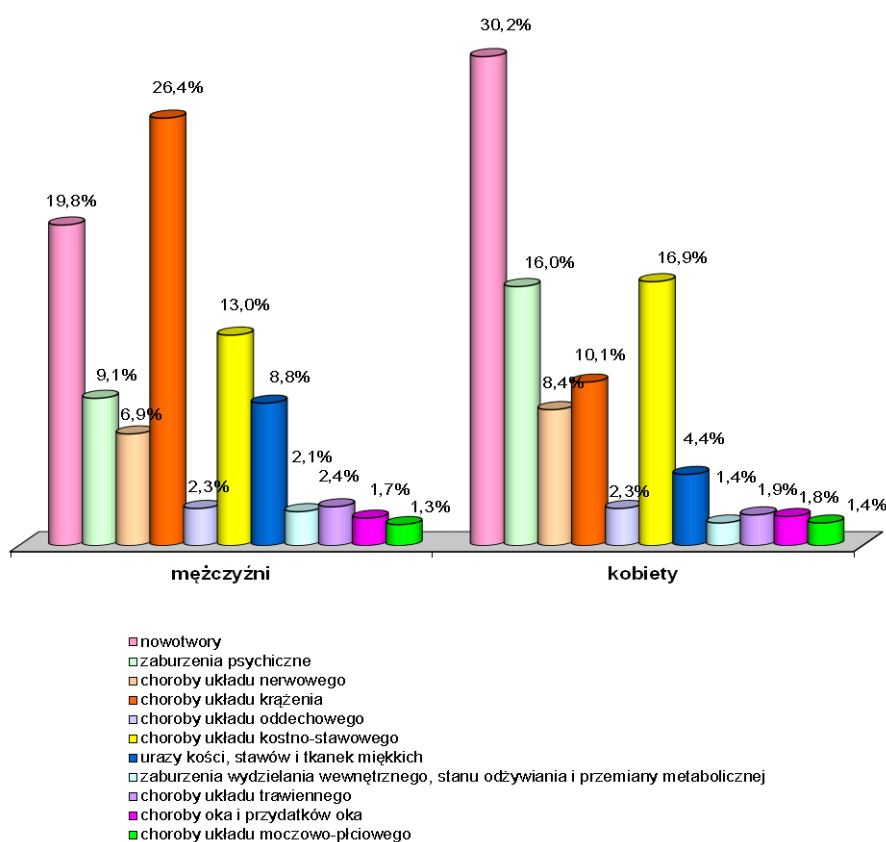
*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Średni wiek osób badanych w 2015 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 51,1 roku (mężczyźni – 53,2 roku, kobiety – 49,8 roku). W porównaniu do roku poprzedniego był niższy – średnio o 6 m-cy. Najliczniejszą grupę, tj. 47,4% ogółu badanych stanowiły osoby z przedziału wiekowego 50 - 59 lat. Niezależnie od stopnia niezdolności do pracy odsetek badanych w tym przedziale wiekowym był zbliżony.

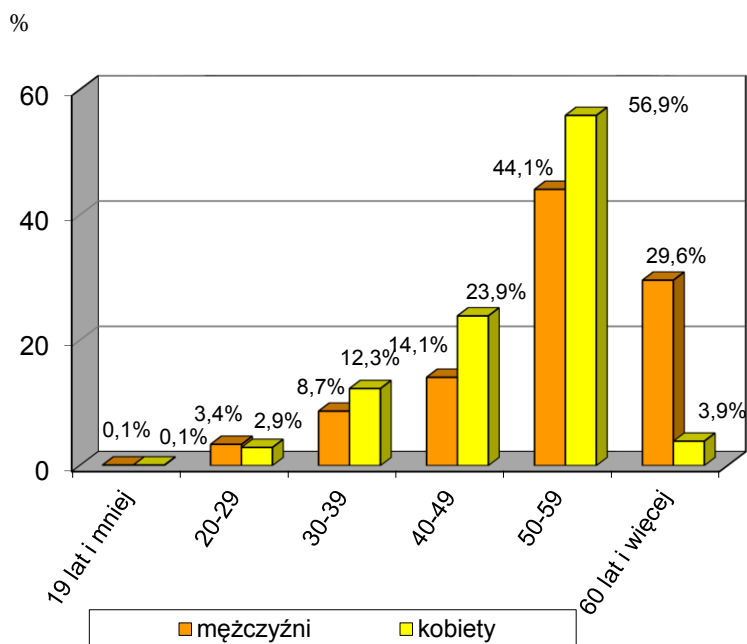
Wśród osób z ustaloną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji odsetek ten wynosił 48,8%, z całkowitą niezdolnością do pracy – 44,8%, a w grupie osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy – 48,7%. Kształtowanie się średniego wieku badanych w zależności od schorzenia będącego przyczyną niezdolności do pracy oraz stopnia tej niezdolności prezentują tablice 13 - 15.

Rys. 5 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy według wybranych grup chorobowych i płci osób badanych

Niezależnie od stopnia niezdolności do pracy jedynie na skutek chorób nowotworowych, osobom w wieku 50-59 lat wydano ponad 50% orzeczeń o niezdolności do pracy.

Rys. 6 Struktura wieku osób badanych po raz pierwszy dla celów rentowych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy

TABL. 13 STRUKTURA ORZECZEŃ*, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY I SAMODZIELNEJ EGZYSTENCJI WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,1	2,9	7,5	14,7	48,8	18,9	2,4	4,7	50,4
w tym:										
nowotwory	100,0	-	1,0	5,4	13,7	52,4	19,7	1,7	6,1	50,7
zaburzenia psychiczne	100,0	-	2,1	11,5	20,8	42,7	17,7	4,2	1,0	51,6
choroby układu nerwowego	100,0	0,3	6,7	13,3	22,1	41,3	12,3	2,3	1,7	48,5
choroby układu krążenia	100,0	0,2	1,4	5,7	13,4	47,9	23,8	4,2	3,4	53,0
choroby układu oddechowego	100,0	-	3,2	6,5	19,4	35,5	25,8	3,2	6,4	50,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	2,6	7,7	17,9	43,6	15,4	12,8	-	54,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	1,4	21,9	19,6	16,9	29,2	8,2	0,5	2,3	41,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	-	5,0	10,0	47,5	35,0	2,5	-	56,1
choroby układu trawiennego	100,0	-	4,0	10,0	18,0	40,0	14,0	-	14,0	43,3
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	5,2	15,5	13,8	53,4	10,3	1,8	-	50,5
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	12,2	12,2	24,4	31,7	19,5	-	-	48,1

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 14 STRUKTURA ORZECZEŃ*/, W KTÓRYCH USTALONO CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓLEM	100,0	0,2	3,5	10,3	17,1	44,8	18,3	2,3	3,5	49,9
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	1,8	7,0	16,2	50,6	19,0	1,7	3,6	51,2
zaburzenia psychiczne	100,0	0,3	10,8	27,8	20,9	25,0	8,6	1,8	4,8	42,0
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	5,7	14,2	21,8	40,6	14,2	1,5	1,9	48,3
choroby układu krążenia	100,0	-	0,7	4,1	12,5	47,9	27,8	4,0	3,0	53,9
choroby układu oddechowego	100,0	-	0,9	5,0	12,8	43,4	26,5	3,7	7,7	50,8
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	2,0	11,1	20,0	49,6	13,9	2,7	0,7	51,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,6	11,8	19,6	21,7	31,3	10,7	2,0	2,3	44,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,0	6,3	11,5	55,7	17,2	3,4	2,9	52,2
choroby układu trawiennego	100,0	-	1,7	12,5	21,8	42,9	12,2	0,7	8,2	46,2
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,9	6,8	18,2	19,1	42,3	10,9	1,4	0,4	48,0
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,3	8,1	13,9	27,6	37,3	10,0	1,4	1,4	47,0

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną
**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 15 STRUKTURA ORZECZEŃ*/, W KTÓRYCH USTALONO CZEŚCIOWĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych								Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej	nieustalony wiek**/	
OGÓŁEM	100,0	0,1	3,0	10,0	17,9	48,7	18,6	1,6	0,1	51,9
w tym:										
nowotwory	100,0	-	1,9	8,9	21,3	50,8	15,9	1,2	0,0	51,9
zaburzenia psychiczne	100,0	0,2	5,1	16,7	21,4	45,5	10,3	0,5	0,3	48,5
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	4,1	14,5	22,5	44,0	13,6	1,0	0,2	49,5
choroby układu krążenia	100,0	-	0,4	3,2	11,3	52,5	30,2	2,3	0,1	55,8
choroby układu oddechowego	100,0	-	0,3	3,8	8,8	51,4	28,5	7,2	-	56,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	-	1,4	7,9	17,9	52,7	18,6	1,4	0,1	52,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,2	9,9	17,6	22,1	38,6	10,5	1,1	-	46,9
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	1,9	9,3	19,0	52,3	15,4	1,7	0,4	51,9
choroby układu trawiennego	100,0	-	4,3	14,9	20,9	47,9	10,9	0,7	0,4	49,4
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,1	3,7	12,8	17,9	48,6	16,3	0,6	-	50,7
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	6,6	17,3	18,8	48,2	9,1	-	-	48,3

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość

przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

W zależności od charakteru i stopnia naruszenia organizmu oraz rokowań do odzyskania zdolności do pracy lekarz orzecznik określa przewidywany czas trwania niezdolności do pracy. Po jego upływie dalsze prawo do renty uzależnione jest od wydania nowego orzeczenia przez lekarza orzecznika na wniosek osoby zainteresowanej. Gdy naruszenie sprawności organizmu nie rokuje poprawy wówczas lekarz orzecznik wydaje orzeczenie na czas nieokreślony (bezterminowe).

W 2015 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 8,0% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorazowych o niezdolności do pracy, a więc były wydawane częściej niż w roku poprzednim. W 2014 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 7,1%.

Przeciętny okres ważności orzeczeń wydanych w 2015 r. ustalających niezdolność do pracy wynosił 16,4 miesiąca i w porównaniu z rokiem poprzednim był średnio o 9 dni krótszy. Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły blisko 70% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy. W porównaniu do roku poprzedniego odsetek ten nie zmienił się.

Strukturę orzeczeń według okresu ich ważności zaprezentowano w tablicy 16, natomiast strukturę orzeczeń wydanych na czas określony obrazuje rys. 8.

Z przedstawionych danych w tabl. 16 wynika, że w analizowanym 2015 roku przeważały orzeczenia wydane na okres od 13 do 24 miesięcy. Takie orzeczenia otrzymało 39,4% badanych, a w 20,8% przypadków przewidywano, że niezdolność potrwa od 10 do 12 miesięcy.

TABL. 16 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE DLA CELÓW RENTOWYCH*, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

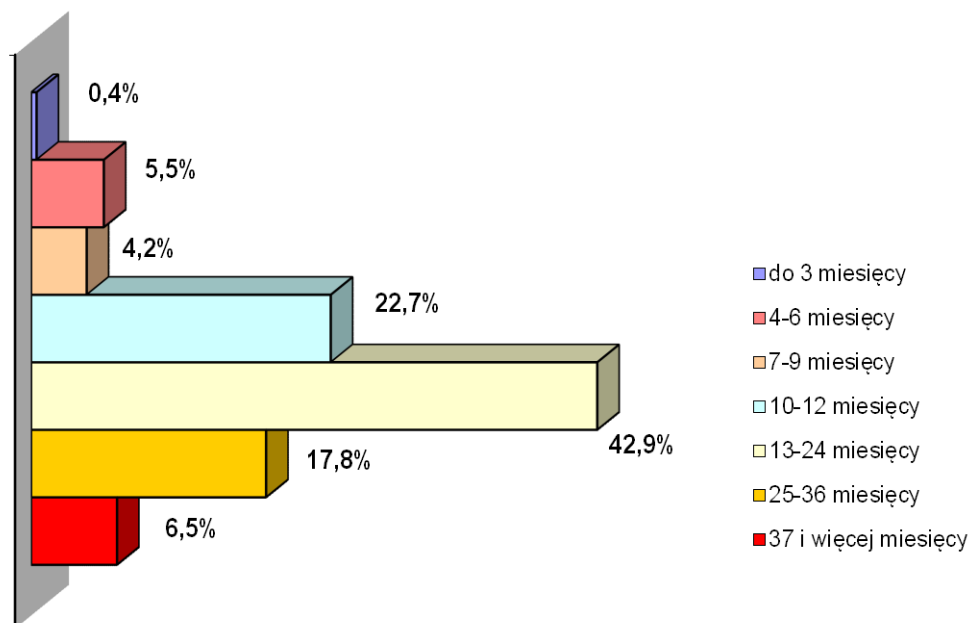
Okres ważności orzeczeń	Ogółem		Orzeczenia ustalające:					
			całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji		całkowitą niezdolność do pracy		częściową niezdolność do pracy	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	44 046	100,0	4 905	100,0	14 985	100,0	24 156	100,0
z tego wydane na okres:								
do 3 miesięcy	144	0,3	13	0,3	33	0,2	98	0,4
4 – 6 miesięcy	2 238	5,1	104	2,1	335	2,2	1 799	7,4
7 – 9 miesięcy	1 693	3,9	85	1,7	322	2,2	1 286	5,3
10 – 12 miesięcy	9 168	20,8	863	17,6	2 916	19,5	5 389	22,3
13 – 24 miesięcy	17 352	39,4	1 955	39,9	6 175	41,2	9 222	38,2
25 – 36 miesięcy	7 215	16,4	969	19,8	2 816	18,8	3 430	14,2
37 miesięcy i więcej	2 639	6,0	424	8,6	891	5,9	1 324	5,5
bezterminowe	3 531	8,0	485	9,9	1 457	9,7	1 589	6,6
nieustalony okres**/	66	0,1	7	0,1	40	0,3	19	0,1
Przeciętny okres ***/ niezdolności do pracy	16,4		18,3		17,1		15,8	

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

***/ przeciętny okres niezdolności do pracy liczony bez orzeczeń bezterminowych i orzeczeń o nieustalonym okresie

Rys. 8 Struktura orzeczeń pierwszorazowych rentowych, w których ustalono stopień niezdolności do pracy wydanych na czas określony według przewidywanego okresu trwania niezdolności

Okres ważności orzeczeń zależy istotnie od stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz od orzeczonego przez lekarza orzecznika stopnia niezdolności do pracy. Strukturę orzeczeń pierwszorazowych według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy oraz stopnia tej niezdolności i przyczyn chorobowych przedstawiono w tabl. 17 i 18.

W przypadku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, przeciętny okres ważności orzeczeń wynosił 18,3 miesiąca, wśród osób z całkowitą niezdolnością do pracy okres ten wynosił 17,1 miesiąca, a dla orzeczeń z częściową niezdolnością do pracy – 15,8 miesięcy.

Wśród osób z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczenia bezterminowe otrzymało 9,9% badanych, z orzeczoną całkowitą niezdolnością do pracy również 9,7% ubezpieczonych, a z częściową niezdolnością do pracy 6,6%. W roku poprzednim udział tych orzeczeń wynosił odpowiednio 8,3%, 8,3% i 6,1%.

**TABL. 17 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO
OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W LATACH 2014-2015**

Okres ważności orzeczeń		Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
			całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓLEM	2014	100,0	11,1	33,7	55,2
	2015	100,0	11,1	34,0	54,9
z tego wydane na okres:					
do 3 miesięcy	2014	100,0	5,6	27,7	66,7
	2015	100,0	9,0	22,9	68,1
4 – 6 miesięcy	2014	100,0	4,9	17,9	77,2
	2015	100,0	4,6	15,0	80,4
7 – 9 miesięcy	2014	100,0	5,8	21,0	73,2
	2015	100,0	5,0	19,0	76,0
10 – 12 miesięcy	2014	100,0	10,1	31,0	58,9
	2015	100,0	9,4	31,8	58,8
13 – 24 miesięcy	2014	100,0	11,2	35,4	53,4
	2015	100,0	11,3	35,6	53,1
25 – 36 miesięcy	2014	100,0	13,3	38,3	48,4
	2015	100,0	13,4	39,0	47,6
37 miesięcy i więcej	2014	100,0	14,4	34,8	50,8
	2015	100,0	16,1	33,7	50,2
bezterminowe	2014	100,0	13,0	39,3	47,7
	2015	100,0	13,7	41,3	45,0
nieustalony okres niezdolności do pracy**/	2014	100,0	14,6	52,1	33,3
	2015	100,0	10,6	60,6	28,8

**/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość
przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną*

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Długość okresu ważności orzeczeń wydanych przez lekarzy orzeczników uzależniona jest również od rodzaju schorzenia. Orzeczenia bezterminowe najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (24,2%) oraz choroby układu krążenia (23,8%).

Analizując poszczególne rodzaje chorób według okresu ważności orzeczenia, najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie bezterminowe wystąpił wśród osób dotkniętych chorobami oka i przydatków oka - 16,8% i chorobami układu oddechowego - 16,5%. Najlepsze rokowania co do odzyskania zdolności do pracy dotyczyły osób z urazami kości, stawów i tkanek miękkich oraz chorobami układu kostno-stawowego, mięśniowego, gdyż odpowiednio 47,6% i 39,8% orzeczeń o niezdolności do pracy w tych grupach chorobowych wydana została na okres do 12 miesięcy.

W dalszej kolejności były to osoby z chorobami psychicznymi – 33,1% oraz chorobami układu trawiennego - 32,7% orzeczeń wydanych do 12 miesięcy (tabl. 18, 19).

TABL. 18 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/, W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I PRZYCZYŃ CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							bezterminowo	nieustalony okres niezdolności do pracy**/	przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej			
OGÓŁEM	100,0	0,3	5,1	3,8	20,8	39,4	16,4	6,0	8,0	0,2	16,5
w tym:											
nowotwory	100,0	0,2	1,9	1,5	19,0	43,2	20,3	5,6	8,1	0,2	17,6
zaburzenia psychiczne	100,0	0,5	4,8	3,1	24,7	41,3	14,4	5,5	5,6	0,1	16,3
choroby układu nerwowego	100,0	0,3	3,9	3,2	20,2	38,7	17,6	8,3	7,7	0,1	17,8
choroby układu krążenia	100,0	0,2	3,6	2,8	21,5	40,1	16,8	5,6	9,3	0,1	16,4
choroby układu oddechowego	100,0	0,4	3,0	2,7	18,8	34,5	17,3	6,8	16,5	-	16,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,4	10,2	7,8	21,4	36,6	12,8	4,5	6,2	0,1	14,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,8	13,7	10,8	22,3	34,3	9,4	4,4	4,1	0,2	14,1
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	0,2	4,0	1,9	21,2	41,2	15,1	7,2	9,1	0,1	16,6
choroby układu trawiennego	100,0	0,4	6,2	3,1	23,0	42,0	14,7	4,5	6,0	0,1	15,7
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,1	1,4	2,0	15,0	30,4	20,2	14,0	16,8	0,1	19,6
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	-	3,0	2,0	14,4	34,3	26,5	13,4	6,4	-	21,2

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 19 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W KTÓRYCH USTALONO STOPIEŃ NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZYCZYŃ
CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI**

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na czas określony:							beztę- minowo	nieus- talony okres niezdol- ności do pracy**/
		do 3 mie- sięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 mie- sięcy i więcej		
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:										
nowotwory	23,9	13,9	8,9	9,7	21,9	26,2	29,6	22,4	24,2	34,8
zaburzenia psychiczne	11,5	16,0	10,9	9,4	13,7	12,1	10,1	10,6	8,0	9,1
choroby układu nerwowego	7,3	6,9	5,6	6,2	7,1	7,2	7,9	10,2	7,0	3,0
choroby układu krążenia	20,5	14,6	14,5	14,6	21,2	20,9	21,1	19,3	23,8	16,7
choroby układu oddechowego	2,3	2,8	1,3	1,7	2,1	2,0	2,4	2,6	4,7	-
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	14,0	18,1	28,0	28,4	14,4	12,9	10,9	10,3	10,8	6,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	7,2	17,4	19,3	20,1	7,7	6,3	4,1	5,3	3,7	10,6
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,8	1,4	1,4	0,9	1,0	1,9	1,7	2,2	2,1	1,5
choroby układu trawiennego	2,3	2,8	2,8	1,8	2,5	2,4	2,0	1,7	1,7	1,5
choroby oka i przydatków oka	1,7	0,7	0,5	0,9	1,3	1,3	2,1	4,1	3,6	1,5
choroby układu moczowo-płciowego	1,4	-	0,8	0,7	0,9	1,2	2,2	3,0	1,1	-

*/ bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, orzeczeń o celowość

przekwalifikowania zawodowego, orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

3. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2015 ROKU

Zgodnie z ustawą z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2014 r., poz. 159 tekst jednolity) świadczenie rehabilitacyjne przysługuje ubezpieczonemu, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy. Przysługuje ono na okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

W 2015 r. orzeczenia pierwszorazowe lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 97,3 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba wzrosła o 6,3%. W 44,8% przypadków uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 26,3% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 18,5%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z zaburzeniami psychicznymi – 14,4%, chorobami układu krążenia - 10,4%, chorobami nowotworowymi – 10,4% i chorobami układu nerwowego - 8,2%. Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań pierwszorazowych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 20 i rys. 9.

I tak, w przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 24,7% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, choroby układu kostno-stawowego – 26,1% oraz choroby układu krążenia – 14,8%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 26,5%, zaburzenia psychiczne – 20,7%, oraz choroby nowotworowe – 13,8%.

Główną okolicznością powodującą przyznanie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, był ogólny stan zdrowia. W związku z tą okolicznością wydano 94,1% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego. Na skutek wypadków przy pracy ustalono 5,8% uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego, a w związku z chorobami zawodowymi tylko 0,1%.

Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,8 miesiąca. Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (58,8%) i choroby układu krążenia (11,8%).

*Orzeczenia pierwszorazowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

Rozpatrując poszczególne rodzaje chorób według okresu ważności orzeczenia, najwyższy odsetek badanych, którym wydano orzeczenie o najdłuższym okresie wystąpił również wśród osób dotkniętych chorobami nowotworowymi - 29,9%, oraz w drugiej kolejności chorobami krążenia – 6,2%.

TABL. 20 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	97 308	100,0	51 397	100,0	45 871	100,0	40	100,0
w tym:								
nowotwory	10 131	10,4	3 782	7,4	6 332	13,8	17	42,5
zaburzenia psychiczne	14 061	14,4	4 573	8,9	9 486	20,7	2	5,0
choroby układu nerwowego	7 951	8,2	3 925	7,6	4 025	8,8	1	2,5
choroby układu krążenia	10 088	10,4	7 582	14,8	2 500	5,5	6	15,0
choroby układu oddechowego	1 183	1,2	677	1,3	503	1,1	3	7,5
choroby układu trawiennego	1 902	2,0	1 243	2,4	658	1,4	1	2,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	25 574	26,3	13 419	26,1	12 154	26,5	1	2,5
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	18 024	18,5	12 683	24,7	5 334	11,6	7	17,5
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1 060	1,1	556	1,1	504	1,1	-	-
choroby zakaźne i pasożytnicze	701	0,7	416	0,8	284	0,6	1	2,5
choroby oka i przydatków oka	633	0,7	436	0,8	197	0,4	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	872	0,9	296	0,6	576	1,3	-	-

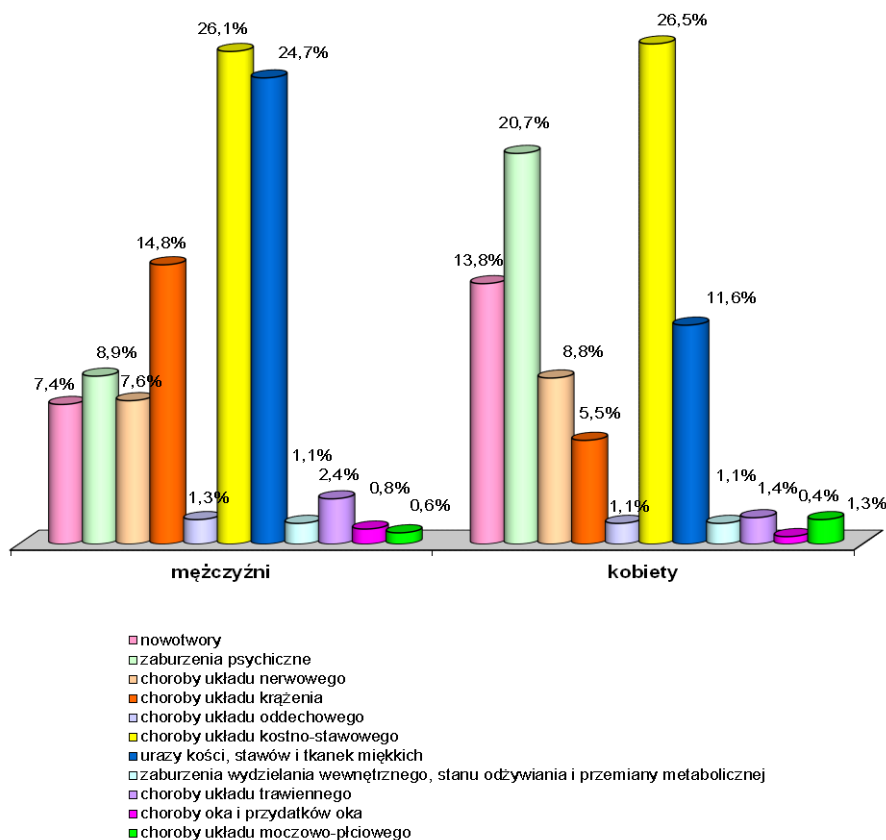
*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 21 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2014-2015
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓŁEM	2014	91 572	49 123	42 414	35
	2015	97 308	51 397	45 871	40
	a	106,3	104,6	108,2	114,3
w tym:					
nowotwory	2014	9 089	3 187	5 881	21
	2015	10 131	3 782	6 332	17
	a	111,5	118,7	107,7	81,0
zaburzenia psychiczne	2014	12 625	4 191	8 433	1
	2015	14 061	4 573	9 486	2
	a	111,4	109,1	112,5	200,0
choroby układu nerwowego	2014	7 751	3 901	3 849	1
	2015	7 951	3 925	4 025	1
	a	102,6	100,6	104,6	100,0
choroby układu krążenia	2014	9 843	7 284	2 557	2
	2015	10 088	7 582	2 500	6
	a	102,5	104,1	97,8	300,0
choroby układu oddechowego	2014	1 144	666	477	1
	2015	1 183	677	503	3
	a	103,4	101,7	105,5	300,0
choroby układu trawiennego	2014	1 851	1 215	635	1
	2015	1 902	1 243	658	1
	a	102,8	102,3	103,6	100,0
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2014	23 105	12 283	10 822	-
	2015	25 574	13 419	12 154	1
	a	110,7	109,2	112,3	x
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2014	17 572	12 673	4 896	3
	2015	18 024	12 683	5 334	7
	a	102,6	100,1	110,0	233,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania I przemiany metabolicznej	2014	1 088	581	506	1
	2015	1 060	556	504	-
	a	97,4	95,7	99,6	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2014	767	414	353	-
	2015	701	416	284	1
	a	91,4	100,5	80,5	x
choroby oka i przydatków oka	2014	621	430	191	-
	2015	633	436	197	-
	a	101,9	101,4	103,1	x
choroby układu moczowo- płciowego	2014	837	329	508	-
	2015	872	296	576	-
	a	104,2	90,0	113,4	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 9 Struktura orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,6 roku (w przypadku mężczyzn – 47,5 roku, w przypadku kobiet – 45,7 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 1 miesiąc. Osoby w wieku 50 – 59 lat stanowiły 38,4% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego, a w wieku 40 – 49 był to blisko co czwarty ubezpieczony (tabl. 22).

Najmłodsi badani, przeciętnie w wieku 43,3 roku, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich, natomiast najstarsi (przeciętnie w wieku 52,8 roku) to ubezpieczeni, u których wystąpiły choroby układu krążenia (tabl. 22).

TABL. 22 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							Nieustalony wiek*/	Średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,2	8,4	19,3	24,4	38,4	8,7	0,6	0,0	46,6
w tym:										
nowotwory	100,0	0,1	4,0	14,6	26,0	44,7	9,6	0,8	0,2	48,8
zaburzenia psychiczne	100,0	0,1	8,9	25,1	28,0	32,8	4,9	0,2	0,0	44,6
choroby układu nerwowego	100,0	0,1	5,5	20,7	27,3	39,2	6,7	0,5	0,0	46,8
choroby układu krążenia	100,0	0,0	1,5	6,8	19,2	53,2	17,6	1,6	0,1	52,8
choroby układu oddechowego	100,0	-	4,1	12,0	21,6	48,1	13,3	0,7	0,2	50,0
choroby układu trawienia	100,0	0,2	6,7	22,3	25,5	36,8	7,8	0,7	0,0	46,3
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	0,1	6,1	17,7	24,8	41,2	9,5	0,6	0,0	47,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,5	15,5	23,5	23,5	30,2	6,4	0,4	0,0	43,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	4,6	18,4	28,4	41,1	9,0	0,5	-	44,6
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	-	8,6	24,4	26,1	34,4	6,0	0,4	0,1	45,2
choroby oka i przydatków oka	100,0	0,5	9,3	13,4	21,0	40,8	13,4	1,6	-	48,5
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	0,2	6,6	19,6	31,7	31,9	9,2	0,8	-	46,2

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

*Orzeczenia pierwszorazowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

TABL. 23 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	30,6	60,3	3,6	5,5	4,8
w tym:						
nowotwory	100,0	7,9	52,5	9,7	29,9	7,6
zaburzenia psychiczne	100,0	36,9	60,0	1,8	1,3	4,3
choroby układu nerwowego	100,0	31,8	62,8	3,0	2,4	4,5
choroby układu krążenia	100,0	20,7	68,3	4,8	6,2	5,4
choroby układu oddechowego	100,0	31,6	62,9	3,1	2,4	4,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	33,0	62,9	2,6	1,5	4,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	35,1	60,1	2,7	2,1	4,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	36,9	60,0	1,8	1,3	4,8
choroby układu trawiennego	100,0	38,9	52,4	4,3	4,4	4,6
choroby oka i przydatków oka	100,0	30,0	59,9	4,6	5,5	5,1
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	47,4	45,6	2,3	4,7	4,3

TABL. 24 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBOWYCH I PRZEWIDYWANE GO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:			
		do 3 miesiące	4 - 6	7 - 9	10 - 12
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:					
nowotwory	10,4	2,7	9,1	27,9	58,8
zaburzenia psychiczne	14,4	17,4	14,4	7,3	3,3
choroby układu nerwowego	8,2	8,5	8,5	6,7	3,6
choroby układu krążenia	10,4	7,0	11,8	13,6	11,8
choroby układu oddechowego	1,2	1,3	1,3	1,0	0,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	26,3	28,4	27,4	18,7	7,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	18,5	21,2	18,5	13,9	7,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,1	1,1	1,1	1,2	0,7
choroby układu trawienego	2,0	2,5	1,7	2,3	1,6
choroby oka i przydatków oka	0,7	0,6	0,6	0,8	0,7
choroby układu moczowo-płciowego	0,9	1,4	0,7	0,6	0,8

Największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2015 r. wydano: w województwie śląskim – 13,2% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,3%, wielkopolskim - 10,8%, oraz łódzkim - 10,1%, najmniejszą w województwie opolskim - 1,7% i podlaskim – 2,0% (tabl. 25).

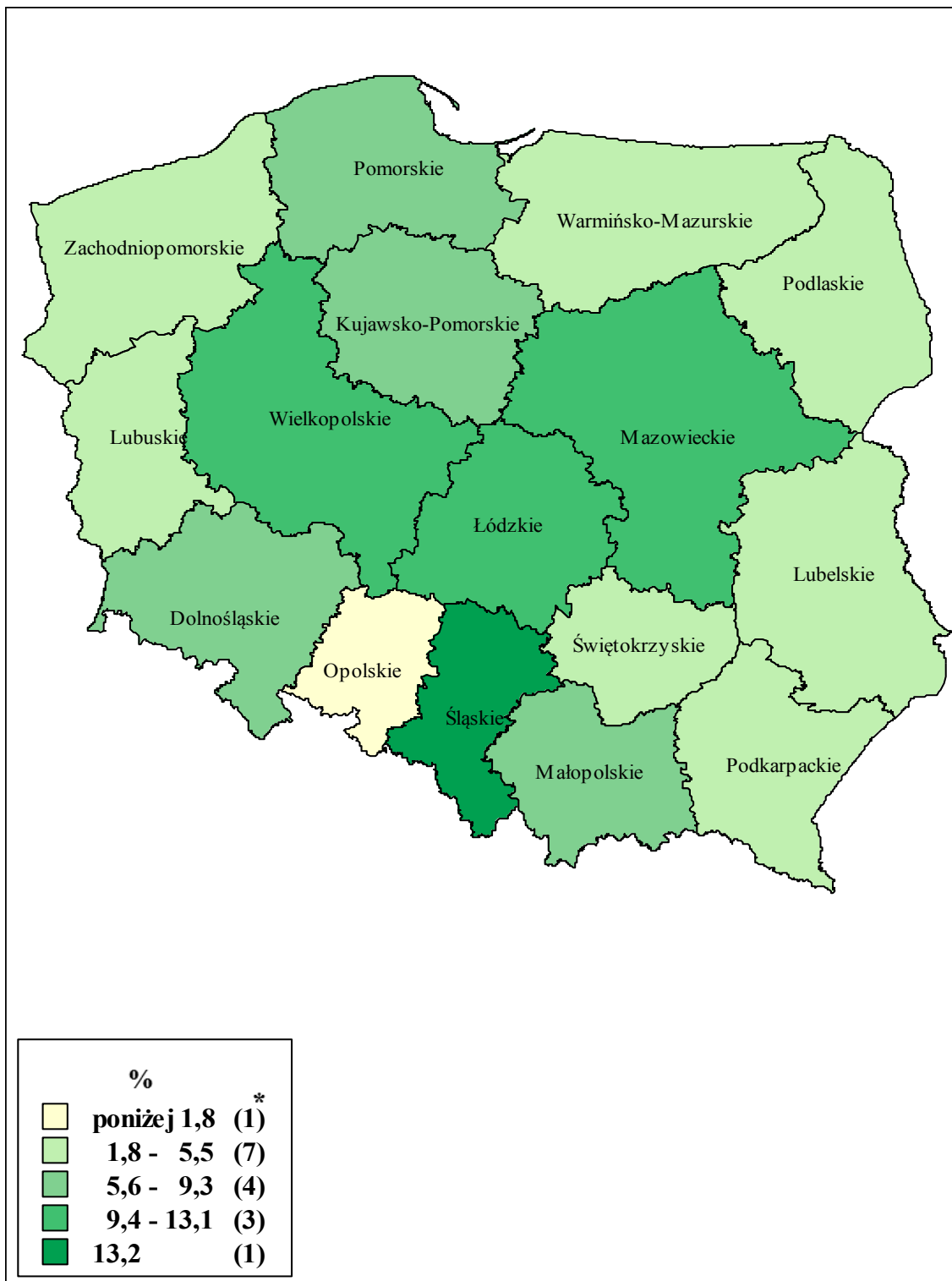
TABL. 25 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	7,5
Kujawsko-pomorskie	5,8
Lubelskie	4,7
Lubuskie	2,6
Łódzkie	10,1
Małopolskie	6,7
Mazowieckie	12,3
Opolskie	1,7
Podkarpackie	4,8
Podlaskie	2,0
Pomorskie	6,7
Śląskie	13,2
Świętokrzyskie	3,4
Warmińsko-mazurskie	3,5
Wielkopolskie	10,8
Zachodniopomorskie	4,2

Podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych rentowych lekarze orzecznicy wydając orzeczenia ustalające uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w wielu przypadkach ustalają jednocześnie potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej w ramach prewencji rentowej ZUS. Prewencja rentowa realizowana przez program rehabilitacji leczniczej jest jednym z zadań Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i ma na celu przywrócenie zdolności do pracy ubezpieczonym zagrożonym częściową bądź całkowitą niezdolnością do pracy.

Rehabilitacji leczniczej podlegają schorzenia: narządu ruchu, układu krążenia, układu oddechowego, choroby psychosomatyczne, nowotwory gruczołu piersiowego oraz choroby narządu głosu.

Rys. 10 Struktura orzeczeń pierwszorzadowych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według województw

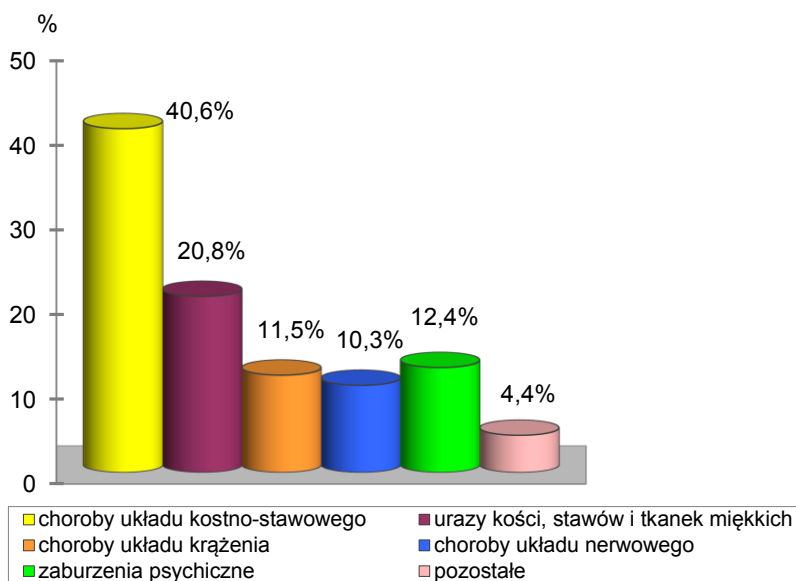
* liczba województw

*Orzeczenia pierwszorzowe
Świadczenie rehabilitacyjne*

W 2015 r. na 97,3 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 22,7 tys. tj. 23,3% orzeczeń z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, w 61,4% przypadków, konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 11.

Rys. 11 Struktura orzeczeń pierwszorzowych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych

4. ORZECZENIA PONOWNE DLA CELÓW RENTOWYCH */ WYDANE W 2015 ROKU

Badania ponowne rencistów umożliwiają ustalenie zmian stanu zdrowia badanych po upływie czasu określonego w orzeczeniu poprzednim. Ich wynikiem jest: utrzymanie, zmiana poprzednio orzeczonego stopnia niezdolności do pracy lub stwierdzenie braku niezdolności do pracy.

Przeprowadzane są przez lekarzy orzeczników ZUS na wniosek zainteresowanego, występującego o ponowne stwierdzenie niezdolności do pracy, po przedstawieniu przez niego dokumentacji medycznej. Z reguły badaniom ponownym poddawane są osoby mające orzeczenie o niezdolności do pracy wydane na czas określony. Nie wyklucza się też badania osób z bezterminowym orzeczeniem o niezdolności do pracy.

W 2015 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali na podstawie badań ponownych 325,4 tys. orzeczeń. W porównaniu z rokiem poprzednim ich liczba zmalała o 27,6 tys., tj. o 7,8%. W wyniku tych badań 22,9 tys. osób tj. 7,0% ogółu badanych zostało uznanych za całkowicie niezdolne do pracy i samodzielnej egzystencji, 48,9 tys. (15,0%) za całkowicie niezdolne do pracy, 134,9 tys. (41,5%) za częściowo niezdolne do pracy, 70,7 tys. (21,7%) otrzymało uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, a 0,2 tys. osób (0,1%) orzeczenie o celowości przekwalifikowania zawodowego. U pozostałych 47,8 tys. (14,7%) stwierdzono brak niezdolności do pracy lub brak całkowitej niezdolności do pracy, bądź brak całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, a także brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego oraz nie została ustalona ocena orzeczenia.

W porównaniu do roku poprzedniego liczba orzeczeń ponownych (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego i nieustalonej oceny orzeczenia) zmalała o 11,3% i wynosiła 240,1 tys.. Z tej liczby w przypadku 206,7 tys. osób (86,1%) badanych ponownie wydano orzeczenia ustalające niezdolność do pracy. Brak całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji orzeczono dla 13,0 tys. osób (5,4%), a w przypadku 20,4 tys. osób, tj. 8,5% uznano, że są zdolne do pracy (tabl. 26).

Należy jednak zaznaczyć, że orzeczenia o braku całkowitej niezdolności do pracy lub o braku całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji, w przypadku orzeczeń ponownych rentowych, oznaczają z reguły utrzymanie dotychczasowego stopnia niezdolności do pracy i nie wykluczają badanych z populacji osób otrzymujących renty.

*/ bez orzeczeń ponownych w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 26 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
W LATACH 2014-2015

Orzeczenia		Liczba	W odsetkach
a – rok poprzedni = 100			
OGÓLEM	2014	352 960	100,0
	2015	325 360	100,0
	a	92,2	x
z tego ustalające:			
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	2014	24 061	6,8
	2015	22 935	7,0
	a	95,3	x
całkowitą niezdolność do pracy	2014	54 452	15,4
	2015	48 889	15,0
	a	89,8	x
częściową niezdolność do pracy	2014	151 263	42,9
	2015	134 872	41,5
	a	89,2	x
uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego	2014	66 723	18,9
	2015	70 707	21,7
	a	106,0	x
celowość przekwalifikowania zawodowego	2014	305	0,1
	2015	219	0,1
	a	71,8	x
brak niezdolności do samodzielnej egzystencji	2014	7 650	2,2
	2015	7 146	2,2
	a	93,4	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2014	8 159	2,3
	2015	5 835	1,8
	a	71,5	x
brak uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego	2014	14 210	4,0
	2015	13 776	4,2
	a	96,9	x
brak niezdolności do pracy	2014	25 085	7,1
	2015	20 411	6,3
	a	81,4	x
nieustalona ocena**/	2014	1 052	0,3
	2015	570	0,2
	a	54,2	x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Wśród badanych ponownie w celach rentowych, podobnie jak w całej populacji, przeważali mężczyźni stanowiąc 65,3% ogółu. Przeważający udział mężczyzn dotyczy wszystkich grup wiekowych, a najwyższy ich odsetek odnotowujemy wśród osób w wieku 60 - 64 lat - 91,9% oraz w wieku powyżej 65 roku życia – 84,4%.

Średni wiek osób badanych ponownie w 2015 r. wynosił 53,1 roku (mężczyźni - 54,3 roku, kobiety - 51,1 roku) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego o 1 miesiąc.

**TABL. 27 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG PŁCI I WIEKU OSÓB BADANYCH**

Wiek		Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płęć**/
		liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba
OGÓŁEM	2014	270 670	100,0	176 916	100,0	93 131	100,0	623
	2015	240 088	100,0	156 679	100,0	82 784	100,0	625
	a	88,7	x	88,6	x	88,9	x	105,9
19 lat i mniej	2014	10	0,0	7	0,0	3	0,0	-
	2015	17	0,0	15	0,0	1	0,0	1
	a	170,0	x	214,3	x	33,3	x	x
20 – 29	2014	2 928	1,1	2 042	1,2	885	1,0	1
	2015	2 383	1,0	1 684	1,0	699	0,8	-
	a	81,4	x	82,5	x	79,0	x	x
30 – 39	2014	19 002	7,0	11 518	6,5	7 484	8,0	-
	2015	16 351	6,8	9 843	6,3	6 508	7,9	-
	a	86,0	x	85,5	x	87,0	x	x
40 – 49	2014	46 822	17,3	25 524	14,4	21 294	22,9	4
	2015	40 466	16,9	22 070	14,1	18 389	22,2	7
	a	86,4	x	86,5	x	86,4	x	175,0
50 – 59	2014	148 763	55,0	89 207	50,4	59 549	63,9	7
	2015	126 341	52,6	73 914	47,2	52 414	63,3	13
	a	84,9	x	82,9	x	88,0	x	185,7
60 – 64	2014	48 093	17,8	45 003	25,4	3 082	3,3	8
	2015	48 441	20,2	44 510	28,4	3 926	4,7	5
	a	100,7	x	98,9	x	127,4	x	62,5
65 lat i więcej	2014	4 452	1,6	3 615	2,0	834	0,9	3
	2015	5 494	2,3	4 643	3,0	847	1,1	4
	a	123,4	x	128,4	x	101,6	x	133,3
nieustalony wiek**/	2014	600	0,2	-	-	-	-	600
	2015	595	0,2	-	-	-	-	595
	a	99,2	x	x	x	x	x	99,2
Średni wiek	2014	53,0		54,1		51,1		x
	2015	53,1		54,3		51,1		x

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia, bądź ich brak do świadczenia rehabilitacyjnego, celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Spośród 206,7 tys. orzeczeń z ustalonym stopniem niezdolności do pracy, lekarze orzecznicy ZUS ustalili jednocześnie dla 7,1 tys., tj. 3,4% osób potrzebę przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej. W 94,9% przypadków rehabilitacja ta dotyczyła osób z orzeczoną częściową niezdolnością do pracy (tabl. 28).

TABL. 28 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ WEDŁUG PŁCI OSÓB BADANYCH I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Stopień niezdolności do pracy	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć**/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
ORZECZENIA OGÓŁEM	206 696	100,0	136 928	100,0	69 160	100,0	608	100,0
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	7 069	100,0	4 355	100,0	2 714	100,0	-	100,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	22 935	11,1	15 373	11,2	7 210	10,4	352	57,9
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	2	0,0	1	0,0	1	0,0	-	-
całkowitą niezdolność do pracy	48 889	23,7	32 955	24,1	15 728	22,8	206	33,9
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	362	5,1	235	5,4	127	4,7	-	-
częściową niezdolność do pracy	134 872	65,2	88 600	64,7	46 222	66,8	50	8,2
w tym z jednoczesną potrzebą rehabilitacji leczniczej	6 705	94,9	4 119	94,6	2 586	95,3	-	-

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Niezdolność do pracy osób badanych ponownie w 2015 r. najczęściej powodowały choroby układu krążenia - w 20,8% ogółu badanych, którym ustalono stopień niezdolności do pracy, zaburzenia psychiczne - 20,7% oraz choroby układu kostno-stawowego - 15,3%.

W zależności od stopnia niezdolności do pracy rozkład poszczególnych grup chorobowych był odmienny.

Całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji orzekano głównie na skutek chorób nowotworowych – 24,7% przypadków, chorób układu krążenia - 18,7%, chorób układu nerwowego – 13,9% oraz zaburzeń psychicznych - 13,8%. Natomiast całkowitą niezdolność do pracy - na skutek zaburzeń psychicznych - 27,9%, chorób układu krążenia - 20,4% i nowotworów - 15,4%, a częściową niezdolność do pracy - na skutek chorób układu krążenia - 21,3%, zaburzeń psychicznych - 19,3% i chorób układu kostno-stawowego - 20,0% (tabl. 29, 30).

TABL. 29 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH WYDANE W LATACH 2014-2015

Grupy chorobowe a – rok poprzedni = 100	Liczba	Stopień niezdolności do pracy:			
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓLEM	2014 2015 a	229 776 206 696 90,0	24 061 22 935 95,3	54 452 48 889 89,8	151 263 134 872 89,2
w tym:					
nowotwory	2014 2015 a	20 258 19 773 97,6	5 589 5 654 101,2	8 012 7 549 94,2	6 657 6 570 98,7
zaburzenia psychiczne	2014 2015 a	48 114 42 801 89,0	3 242 3 171 97,8	15 265 13 638 89,3	29 607 25 992 87,8
choroby układu nerwowego	2014 2015 a	20 365 18 482 90,8	3 244 3 184 98,2	3 599 3 282 91,2	13 522 12 016 88,9
choroby układu krążenia	2014 2015 a	48 550 42 938 88,4	4 560 4 293 94,1	11 101 9 966 89,9	32 889 28 679 87,2
choroby układu oddechowego	2014 2015 a	8 226 7 017 85,3	295 275 93,2	1 310 1 164 88,9	6 621 5 578 84,2
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	2014 2015 a	33 722 31 699 94,0	933 899 96,4	4 250 3 811 89,7	28 539 26 989 94,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2014 2015 a	16 111 14 713 91,3	981 943 96,1	2 809 2 511 89,4	12 321 11 259 91,4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2014 2015 a	7 037 6 329 89,9	496 461 92,9	1 135 1 088 95,9	5 406 4 780 88,4
choroby układu trawiennego	2014 2015 a	3 503 3 184 90,9	151 163 107,9	1 027 942 91,7	2 325 2 079 89,4
choroby oka i przydatków oka	2014 2015 a	4 612 4 298 93,2	793 684 86,3	1 281 1 139 88,9	2 538 2 475 97,5
choroby układu moczowo-płciowego	2014 2015 a	2 935 2 762 94,1	492 494 100,4	1 356 1 285 94,8	1 087 983 90,4

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**TABL. 30 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG WYBRANYCH
GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Stopień niezdolności do pracy:			Średni wiek w latach
		całkowita niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowita niezdolność do pracy	częściowa niezdolność do pracy	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	53,4
w tym:					
nowotwory	9,6	24,7	15,4	4,9	53,6
zaburzenia psychiczne	20,7	13,8	27,9	19,3	51,1
choroby układu nerwowego	8,9	13,9	6,7	8,9	51,8
choroby układu krążenia	20,8	18,7	20,4	21,3	56,7
choroby układu oddechowego	3,4	1,2	2,4	4,1	56,5
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	15,3	3,9	7,8	20,0	54,1
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	7,1	4,1	5,1	8,3	50,2
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	3,1	2,0	2,2	3,5	53,5
choroby układu trawiennego	1,5	0,7	1,9	1,5	51,1
choroby oka i przydatków oka	2,1	3,0	2,3	1,8	52,2
choroby układu moczowo-płciowego	1,3	2,2	2,6	0,7	51,0

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

W wyniku analizy okresu ważności wydanych orzeczeń ponownych ustalono, że w 87,5% przypadków orzeczenia wydane zostały na czas określony i w stosunku do 2014 r. ich udział zmniejszył się o 1,3 punktu procentowego. (tabl. 31).

W zależności od orzeczonego stopnia niezdolności do pracy odsetek orzeczeń bezterminowych wynosił (tabl. 32):

- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji - 15,4%,
- w przypadku całkowitej niezdolności do pracy - 13,5%,
- w przypadku częściowej niezdolności do pracy - 11,6%.

Na długość okresu ważności orzeczenia istotny wpływ ma rodzaj choroby powodującej niezdolność do pracy. Rozpatrując poszczególne choroby według okresu ważności orzeczeń obserwujemy, że największy odsetek orzeczeń bezterminowych występuje wśród osób z chorobami oka i przydatków oka – 18,6%, z chorobami układu oddechowego - 18,3% i chorobami układu krążenia – 14,5%. Najwyższy odsetek osób, którym orzeczono niezdolność do pracy na czas określony występuje głównie wśród rencistów, u których wystąpiły choroby układu trawiennego, choroby układu kostno-stawowego i urazy kości, stawów i tkanek miękkich.

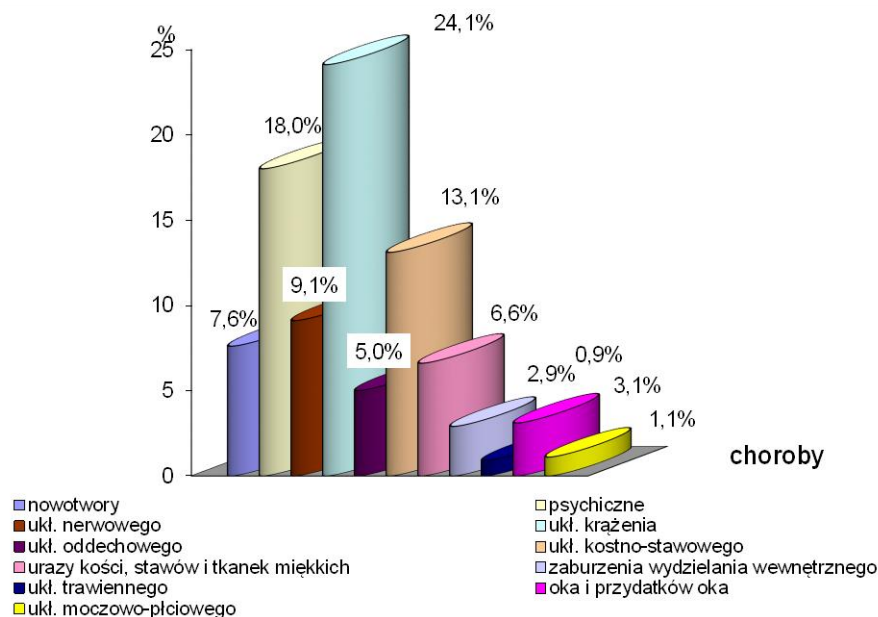
TABL. 31 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA TEJ NIEZDOLNOŚCI ORAZ JEJ PRZYCZYŃ CHOROBOWYCH

Grupy chorobowe	Liczba	Orzeczenie wydane na czas określony							bezterminowo	nieustalony okres**/
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	13 - 24	25 - 36	37 miesięcy i więcej		
OGÓLEM	206 696	453	6 221	5 121	15 453	33 662	53 329	66 534	25 815	108
w tym:										
nowotwory	19 773	55	542	582	2 609	5 636	4 764	3 605	1 962	18
zaburzenia psychiczne	42 801	57	656	453	2 261	5 514	12 117	17 078	4 648	17
choroby układu nerwowego	18 482	33	355	328	1 188	2 704	4 766	6 752	2 344	12
choroby układu krążenia	42 938	94	1 278	979	2 873	6 469	11 347	13 640	6 234	24
choroby układu oddechowego	7 017	14	229	146	330	830	1 862	2 316	1 286	4
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	31 699	102	1 798	1 500	2 898	5 730	7 770	8 499	3 391	11
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	14 713	39	846	697	1 324	2 566	3 248	4 296	1 693	4
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	6 329	8	88	71	419	911	1 775	2 303	751	3
choroby układu trawiennego	3 184	9	90	77	352	678	827	924	222	5
choroby oka i przydatków oka	4 298	8	31	34	151	388	1 051	1 833	800	2
choroby układu moczowo-płciowego	2 762	5	39	30	169	361	784	1 094	279	1

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 12 Struktura orzeczeń ponownych*/ z ustalonym stopniem niezdolności do pracy wydanych bezterminowo według wybranych grup chorobowych

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

TABL. 32 ORZECZENIA PONOWNE WYDANE DLA CELÓW RENTOWYCH*/ Z USTALONYM STOPNIEM NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI W 2015 ROKU

Okres ważności orzeczeń	Liczba	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodzielnej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓLEM	206 696	22 935	48 889	134 872
z tego wydane na				
do 12 miesięcy	27 248	3 260	4 853	19 135
13 – 24 miesięcy	33 662	4 905	8 063	20 694
25 – 36 miesięcy	53 329	4 918	12 362	36 049
37 miesięcy i więcej	66 534	6 308	16 968	43 258
bezterminowe	25 815	3 525	6 599	15 691
nieustalony okres*/	108	19	44	45

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

**TABL. 33 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH WYDANYCH DLA CELÓW RENTOWYCH*/
WEDŁUG STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY ORAZ PRZEWIDYWANEGO OKRESU
JEJ TRWANIA W 2014 ROKU**

Okres ważności orzeczeń	Ogółem	Orzeczenia ustalające:		
		całkowitą niezdolność do pracy i samodziel- nej egzystencji	całkowitą niezdolność do pracy	częściową niezdolność do pracy
OGÓŁEM	100,0	11,1	23,7	65,2
z tego wydane na okres:				
do 12 miesięcy	100,0	12,0	17,8	70,2
13 – 24 miesięcy	100,0	14,6	23,9	61,5
25 – 36 miesięcy	100,0	9,2	23,2	67,6
37 miesięcy i więcej	100,0	9,5	25,5	65,0
bezterminowe	100,0	13,6	25,6	60,8
nieustalony okres**/	100,0	17,6	40,7	41,7
Przeciętny okres***/ niezdolności do pracy	26,7	25,0	27,6	26,6

*/ bez orzeczeń w sprawie renty socjalnej, orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego lub celowość przekwalifikowania zawodowego oraz orzeczeń o rentę rodzinną

**/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

***/ przeciętny okres niezdolności do pracy liczony bez orzeczeń bezterminowych i orzeczeń o nieustalonym okresie

5. ORZECZENIA PONOWNE UPRAWNIAJĄCE DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WYDANE W 2015 ROKU

W 2015 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 70,7 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba zwiększyła się o 4,0 tys., tj. o 6,0%. Ponowne ustalenie uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego z reguły jest przedłużeniem orzeczenia pierwszorazowego tego świadczenia, dlatego też udział głównych grup chorobowych z tytułu których przyznano świadczenie rzadko ulega zmianie.

Największy udział uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzekano ponownie w związku z chorobami układu kostno-stawowego i mięśniowego - 29,9% oraz z urazami kości, stawów i tkanek miękkich – 17,4%. W dalszej kolejności uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego przyznawano w związku z zaburzeniami psychicznymi – 17,9%, z chorobami układu krążenia – 9,9% i z chorobami układu nerwowego - 8,8%. W przypadku badanych mężczyzn główną przyczyną orzekania świadczenia rehabilitacyjnego były choroby układu kostno-stawowego – 29,5% ogółu orzeczeń wydanych mężczyznom, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 23,2% oraz choroby układu krążenia – 14,0%. Wśród kobiet były to choroby układu kostno-stawowego – 30,3%, zaburzenia psychiczne – 25,9%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich – 11,0% oraz choroby układu nerwowego – 9,6%.

Strukturę procentową orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydanych przez lekarzy orzeczników w ramach badań ponownych według wybranych grup chorobowych i płci zawiera tabl. 34 i rys. 13.

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,6 roku (mężczyźni – 48,4 roku, kobiety – 46,8 roku). Z uwagi na to, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy prawie o 1 rok od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego. Osoby w wieku 40 – 59 lat stanowiły 66,7% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego (tabl. 36).

Najmłodszy badani, to świadczeniobiorcy z urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Ich średni wiek wynosił 44,3 roku. Najstarsi zaś, to ubezpieczeni z chorobami układu krążenia – w średnim wieku 53,0 roku.

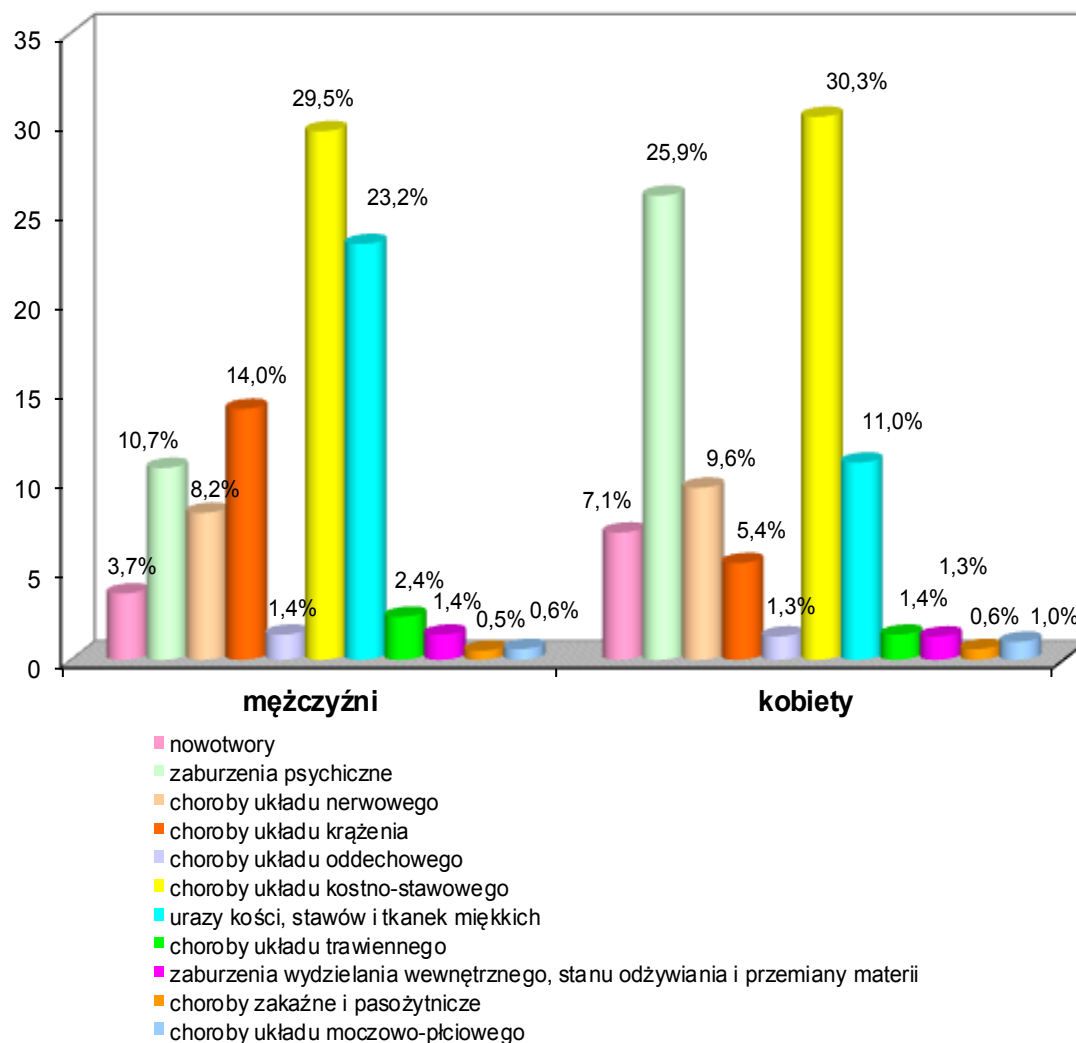
TABL. 34 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PŁCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płeć*/	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	70 707	100,0	37 010	100,0	33 684	100,0	13	100,0
w tym:								
nowotwory	3 780	5,3	1 368	3,7	2 405	7,1	7	53,8
zaburzenia psychiczne	12 663	17,9	3 952	10,7	8 710	25,9	1	7,7
choroby układu nerwowego	6 252	8,8	3 027	8,2	3 225	9,6	-	-
choroby układu krążenia	6 971	9,9	5 163	14,0	1 807	5,4	1	7,7
choroby układu oddechowego	950	1,3	513	1,4	437	1,3	-	-
choroby układu trawiennego	1 374	1,9	889	2,4	484	1,4	1	7,7
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	21 149	29,9	10 933	29,5	10 215	30,3	1	7,7
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	12 273	17,4	8 570	23,2	3 702	11,0	1	7,7
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	960	1,4	517	1,4	443	1,3	-	-
choroby zakaźne i pasożytnicze	405	0,6	203	0,5	202	0,6	-	-
choroby oka i przydatków oka	434	0,6	273	0,7	161	0,5	-	-
choroby układu moczowo-płciowego	582	0,8	234	0,6	348	1,0	-	-

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 13   **Struktura orzeczeń ponownych ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego według wybranych grup chorobowych i płci**

Przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,0 miesiące i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o 3 dni. W ponad 96% przypadków orzeczenia ponowne uprawniające do świadczenia rehabilitacyjnego wydawane były na okres do 6 miesięcy.

Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby układu kostno-stawowego (25,0%), choroby układu krążenia (16,9%) oraz choroby nowotworowe (16,9%) – tabl. 38.

**TABL. 35 ORZECZENIA PONOWNE USTALAJĄCE UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO W LATACH 2014-2015
WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe a – okres poprzedni = 100		Liczba	Mężczyźni	Kobiety	Nieustalona płeć*/
OGÓŁEM	2014	66 723	35 488	31 223	12
	2015	70 707	37 010	33 684	13
	a	106,0	104,3	107,9	108,3
w tym:					
nowotwory	2014	3 326	1 150	2 173	3
	2015	3 780	1 368	2 405	7
	a	113,7	119,0	110,7	233,3
zaburzenia psychiczne	2014	11 122	3 505	7 616	1
	2015	12 663	3 952	8 710	1
	a	113,9	112,8	114,4	100,0
choroby układu nerwowego	2014	6 289	3 105	3 184	-
	2015	6 252	3 027	3 225	-
	a	99,4	97,5	101,3	x
choroby układu krążenia	2014	6 832	4 940	1 891	1
	2015	6 971	5 163	1 807	1
	a	102,0	104,5	95,6	100,0
choroby układu oddechowego	2014	926	542	384	-
	2015	950	513	437	-
	a	102,6	94,6	113,8	x
choroby układu trawiennego	2014	1 287	858	428	1
	2015	1 374	889	484	1
	a	106,8	103,6	113,1	100,0
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	2014	19 149	10 032	9 115	2
	2015	21 149	10 933	10 215	1
	a	110,4	109,0	112,1	50,0
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	2014	12 209	8 652	3 556	1
	2015	12 273	8 570	3 702	1
	a	100,5	99,1	104,1	100,0
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	2014	936	485	450	1
	2015	960	517	443	-
	a	102,6	106,6	98,4	x
choroby zakaźne i pasożytnicze	2014	416	234	182	-
	2015	405	203	202	-
	a	97,4	86,8	111,0	x
choroby oka i przydatków oka	2014	406	271	135	-
	2015	434	273	161	-
	a	106,9	100,7	119,3	x
choroby układu moczowo- płciowego	2014	541	190	351	-
	2015	582	234	348	-
	a	107,6	123,2	99,1	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

*Orzeczenia ponowne
Świadczenie rehabilitacyjne*

**TABL. 36 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA
DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WIEKU OSÓB BADANYCH
ORAZ WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH**

Grupy chorobowe	Ogółem	Wiek osób badanych							nieus- talony wiek*/	średni wiek w latach
		19 lat i mniej	20-29	30-39	40-49	50-59	60-64	65 lat i więcej		
OGÓŁEM	100,0	0,1	6,2	17,6	25,3	41,4	8,9	0,5	0,0	47,6
w tym:										
nowotwory	100,0	0,0	4,3	14,7	25,9	45,3	9,1	0,5	0,2	48,7
zaburzenia psychiczne	100,0	0,0	6,0	20,9	29,6	38,0	5,2	0,3	0,0	46,3
choroby układu nerwowego	100,0	0,0	4,5	18,0	29,0	40,1	8,2	0,2	-	47,5
choroby układu krążenia	100,0	-	1,2	6,8	18,6	54,1	18,1	1,2	0,0	53,0
choroby układu oddechowego	100,0	-	2,6	8,8	21,6	53,4	13,2	0,4	-	51,5
choroby układu trawienia	100,0	0,1	6,3	22,6	26,0	36,7	8,0	0,2	0,1	46,4
choroby układu kostno- stawowego, mięśniowego	100,0	0,1	4,6	15,9	24,9	44,4	9,6	0,5	0,0	48,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	0,2	13,2	22,9	23,8	32,2	7,3	0,4	0,0	44,3
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	-	3,4	16,6	27,0	45,1	7,6	0,3	-	48,5
choroby zakaźne i pasożytnicze	100,0	-	5,2	24,4	26,2	40,5	3,0	0,7	-	46,0
choroby oka i przydatków oka	100,0	-	7,8	15,7	22,1	41,7	11,1	1,6	-	48,6
choroby układu moczowo- płciowego	100,0	-	5,7	17,9	26,4	41,1	8,6	0,3	-	47,7

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

TABL. 37 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI I WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Nieustalony okres niezdolności do pracy	Przeciętny okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12		
OGÓŁEM	100,0	43,1	53,3	3,4	0,2	0,0	4,0
w tym:							
nowotwory	100,0	21,7	73,2	4,5	0,6	-	5,0
zaburzenia psychiczne	100,0	46,4	50,9	2,6	0,1	-	3,9
choroby układu nerwowego	100,0	41,0	55,3	3,6	0,1	-	4,1
choroby układu krążenia	100,0	33,3	61,8	4,6	0,3	0,0	4,5
choroby układu oddechowego	100,0	43,2	52,2	4,2	0,4	-	4,1
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	100,0	45,3	51,0	3,5	0,2	-	3,9
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	100,0	48,3	49,0	2,6	0,1	-	3,8
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	100,0	43,2	52,2	4,4	0,2	-	4,1
choroby układu trawiennego	100,0	45,4	51,4	3,2	-	-	4,0
choroby oka i przydatków oka	100,0	35,5	59,7	4,4	0,4	-	4,5
choroby układu moczowo-płciowego	100,0	50,7	46,9	2,2	0,2	-	3,8

TABL. 38 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH USTALAJĄCYCH UPRAWNIENIA DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH I PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI

Grupy chorobowe	Ogółem	Orzeczenia wydane na okres:				Nieustalony okres niezdolności do pracy
		do 3 miesięcy	4 - 6	7 - 9	10 - 12	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:						
nowotwory	5,3	2,7	7,3	7,2	16,9	-
zaburzenia psychiczne	17,9	19,3	17,1	13,7	7,3	-
choroby układu nerwowego	8,8	8,4	9,2	9,2	6,5	-
choroby układu krążenia	9,9	7,6	11,4	13,3	16,9	100,0
choroby układu oddechowego	1,3	1,3	1,7	1,7	3,2	-
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	29,9	31,4	28,8	31,1	25,0	-
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	17,4	19,5	16,0	13,3	8,9	-
zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej	1,4	1,4	1,3	1,8	1,6	-
choroby układu trawiennego	1,9	2,0	1,9	1,8	-	-
choroby oka i przydatków oka	0,6	0,5	0,7	0,8	1,6	-
choroby układu moczowo-płciowego	0,8	1,0	0,7	0,5	0,8	-

Podobnie jak w roku poprzednim, największą liczbę orzeczeń przyznających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego w 2015 r. wydano: w województwie śląskim – 15,9% ogółu tych orzeczeń, mazowieckim - 12,4% oraz łódzkim - 9,9%, najmniejszą w województwie opolskim i podlaskim po – 2,0% (tabl. 39).

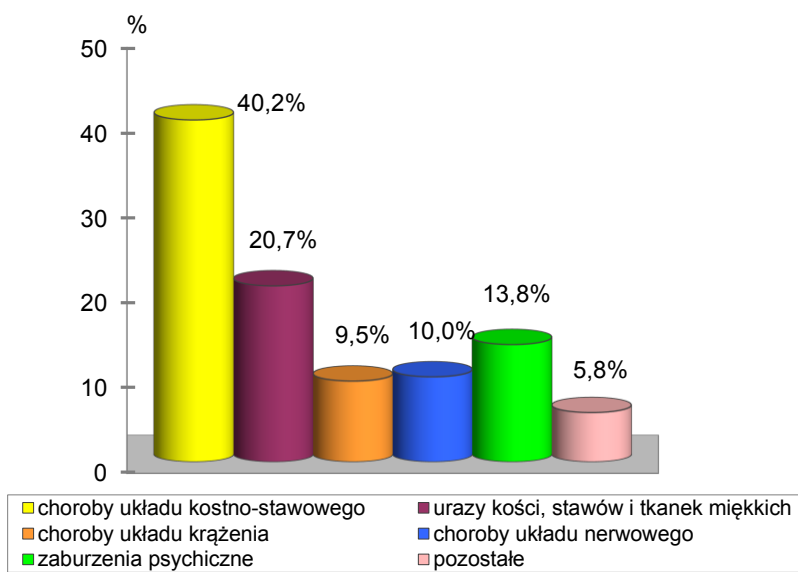
TABL. 39 STRUKTURA ORZECZEŃ PONOWNYCH UPRAWNIAJĄCYCH DO ŚWIADCZENIA REHABILITACYJNEGO WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia
OGÓŁEM	100,0
Dolnośląskie	6,5
Kujawsko-pomorskie	5,9
Lubelskie	4,0
Lubuskie	2,1
Łódzkie	9,9
Małopolskie	7,3
Mazowieckie	12,4
Opolskie	2,0
Podkarpackie	3,5
Podlaskie	2,0
Pomorskie	7,8
Śląskie	15,9
Świętokrzyskie	3,4
Warmińsko-mazurskie	4,1
Wielkopolskie	9,4
Zachodniopomorskie	3,8

W 2015 r. na 70,7 tys. orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wydano 10,1 tys., tj. 14,3% orzeczeń ponownych z jednoczesnym ustaleniem potrzeby rehabilitacji leczniczej.

W tej grupie osób, podobnie jak w przypadku orzeczeń pierwszorazowych ustalających uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego, w 60,9% przypadków konieczność rehabilitacji leczniczej orzeczono w związku z chorobami układu kostno-stawowego oraz urazami kości, stawów i tkanek miękkich. Strukturę orzeczeń według grup chorobowych, które wiązały się z potrzebą przeprowadzenia rehabilitacji leczniczej przedstawia rys. 14.

Rys. 14 Struktura orzeczeń ponownych ustalających potrzebę rehabilitacji leczniczej uprawnionym do świadczenia rehabilitacyjnego według grup chorobowych

6. ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ W 2015 R.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 2003 r. (Dz. U. nr 135, poz. 1268) nakładającą na Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązek orzekania w sprawach o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, przyznawania oraz wypłacania tego świadczenia - renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej, której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy z powodu naruszenia organizmu powstałego:

- przed ukończeniem 18 roku życia,
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25 roku życia,
- w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna przysługuje również gdy całkowita niezdolność do pracy spowodowana naruszeniem sprawności organizmu powstała w późniejszym okresie, jednak samo naruszenie sprawności organizmu powstało przed ukończeniem 18 roku lub w trakcie nauki przed 25 rokiem życia lub w trakcie odbywania studiów doktoranckich czy aspirantury naukowej.

Osobie całkowicie niezdolnej do pracy przysługuje:

- renta socjalna stała - jeżeli niezdolność do pracy jest trwała,
- renta socjalna okresowa - jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa.

W 2015 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 42,2 tys. (o 5,6% mniej niż w 2014 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,6% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 33,7%, a ponownych 66,3%.

Z ogólnej liczby 42,2 tys. poddanych badaniu - 33,5 tys. osób, tj. 79,4% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 8,6 tys., tj. 20,5% lekarze orzecznicy orzekli, brak całkowitej niezdolności do pracy (tabl. 40, rys.15).

Orzeczenia negatywne częściej orzekano w stosunku do osób badanych po raz pierwszy, gdyż brak całkowitej niezdolności do pracy stwierdzono u 33,4% badanych, natomiast wśród badanych ponownie było to 14,0% przypadków.

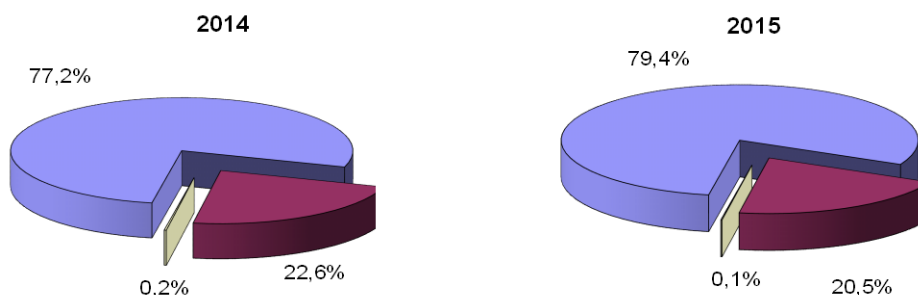

TABL. 40 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ LATACH 2014-2015

Stopień niezdolności do pracy a – rok poprzedni = 100		Ogółem		Orzeczenia w sprawie renty socjalnej:			
		liczba	w odsetkach	pierwszorazowe		ponowne	
				liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	2014	44 660	100,0	15 416	100,0	29 244	100,0
	2015	42 178	100,0	14 209	100,0	27 969	100,0
	a	94,4	x	92,2	x	95,6	x
z tego ustalające:							
całkowitą niezdolność do pracy	2014	34 500	77,2	9 769	63,4	24 731	84,6
	2015	33 507	79,4	9 450	66,5	24 057	86,0
	a	97,1	x	96,7	x	97,3	x
brak całkowitej niezdolności do pracy	2014	10 093	22,6	5 613	36,4	4 480	15,3
	2015	8 644	20,5	4 743	33,4	3 901	14,0
	a	85,6	x	84,5	x	87,1	x
nieustalona ocena*/	2014	67	0,2	34	0,2	33	0,1
	2015	27	0,1	16	0,1	11	0,0
	a	40,3	x	47,1	x	33,3	x

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 15 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną

Orzeczenia, w których ustalono:

- całkowitą niezdolność do pracy
- brak niezdolności do pracy
- nieustalona ocena

**TABL 41 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE WYDANE OSOBOM
UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PŁCI
I STOPNIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY**

Stopień niezdolności	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety		Nieustalona płęć*/	
	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach	liczba	w odset- kach
OGÓLEM	42 178	100,0	23 497	55,7	18 665	44,3	16	0,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	33 507	100,0	19 305	57,7	14 187	42,3	15	0,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	8 644	100,0	4 179	48,3	4 464	51,7	1	0,0
nieustalona ocena*/	27	100,0	13	48,1	14	51,9	-	-
Orzeczenia pierwszorazowe	14 209	100,0	7 812	55,0	6 392	45,0	5	0,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	9 450	100,0	5 510	58,3	3 935	41,6	5	0,1
brak całkowitej niezdolności do pracy	4 743	100,0	2 296	48,4	2 447	51,6	-	-
nieustalona ocena*/	16	100,0	6	37,5	10	62,5	-	-
Orzeczenia ponowne	27 969	100,0	15 685	56,1	12 273	43,9	11	0,0
z tego ustalające:								
całkowitą niezdolność do pracy	24 057	100,0	13 795	57,4	10 252	42,6	10	0,0
brak całkowitej niezdolności do pracy	3 901	100,0	1 883	48,3	2 017	51,7	1	0,0
nieustalona ocena*/	11	100,0	7	63,6	4	36,4	-	-

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,5 roku (mężczyźni – 22,4 roku, kobiety – 22,8 roku) i w porównaniu z rokiem 2014 był wyższy średnio o 2 miesiące.

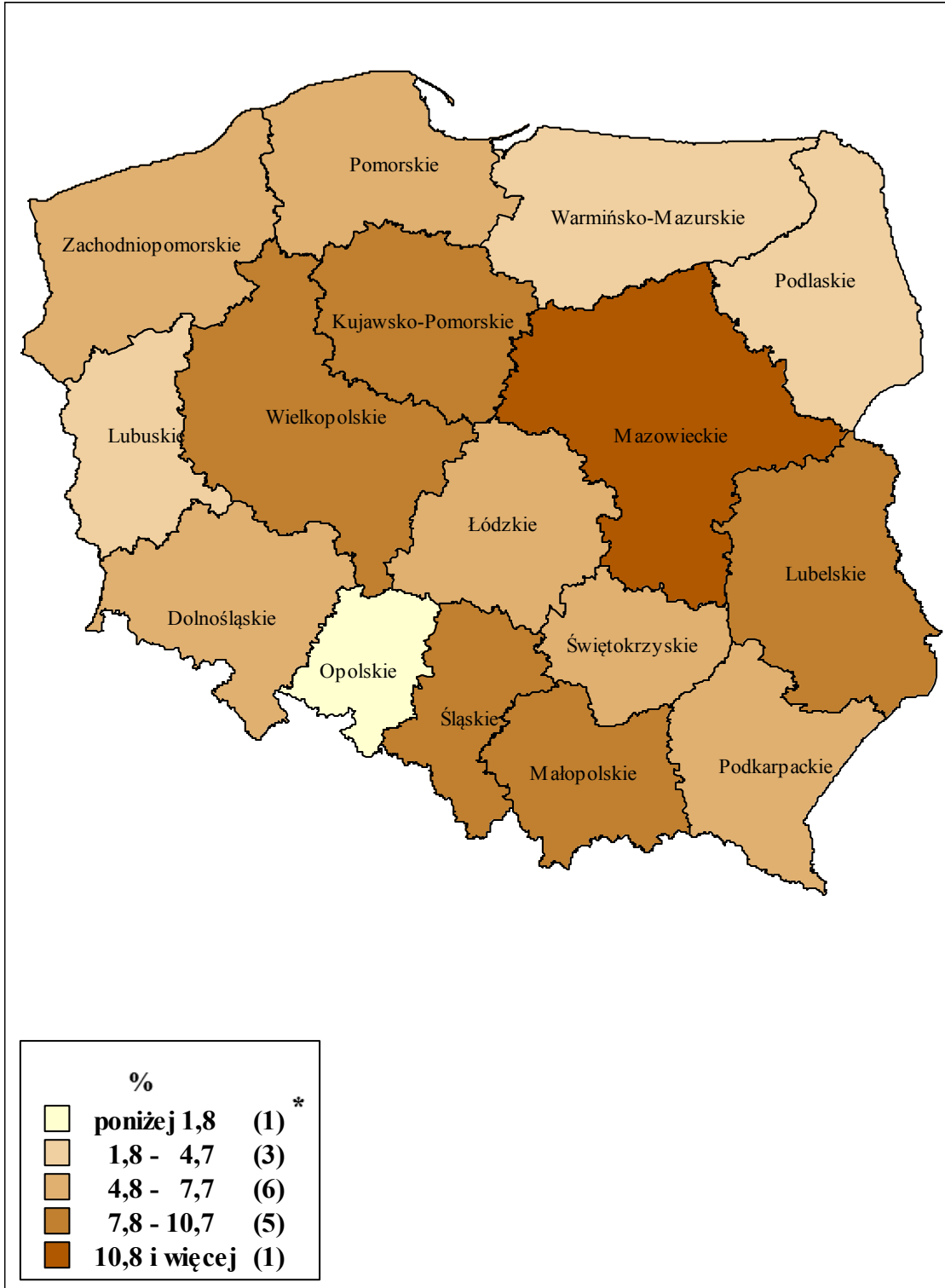
W 2015 r. największą liczbę orzeczeń w sprawie ustalenia uprawnień do renty socjalnej wydano w województwie mazowieckim - 10,9%, śląskim - 10,2%, małopolskim – 8,9% i wielkopolskim - 8,7%, najmniejszą natomiast w województwie opolskim – 1,7% i podlaskim – 2,9% (tabl. 42).

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne - 62,0% orzeczeń w sprawie renty socjalnej oraz choroby układu nerwowego - 11,7%. Relatywnie duży odsetek orzeczeń (5,0%) wydano na skutek wad rozwojowych wrodzonych (tabl. 43, rys. 15).

TABL. 42 STRUKTURA ORZECZEŃ PIERWSZORAZOWYCH I PONOWNYCH USTALAJĄCYCH NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANYCH OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WOJEWÓDZTW

Województwo	Orzeczenia w sprawach o rentę socjalną
OGÓLEM	100,0
Dolnośląskie	6,7
Kujawsko-pomorskie	7,8
Lubelskie	8,6
Lubuskie	3,1
Łódzkie	5,2
Małopolskie	8,9
Mazowieckie	10,9
Opolskie	1,7
Podkarpackie	6,5
Podlaskie	2,9
Pomorskie	5,6
Śląskie	10,2
Świętokrzyskie	4,8
Warmińsko-mazurskie	3,6
Wielkopolskie	8,7
Zachodniopomorskie	4,8

Rys. 16 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających całkowitą niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według województw

* liczba województw

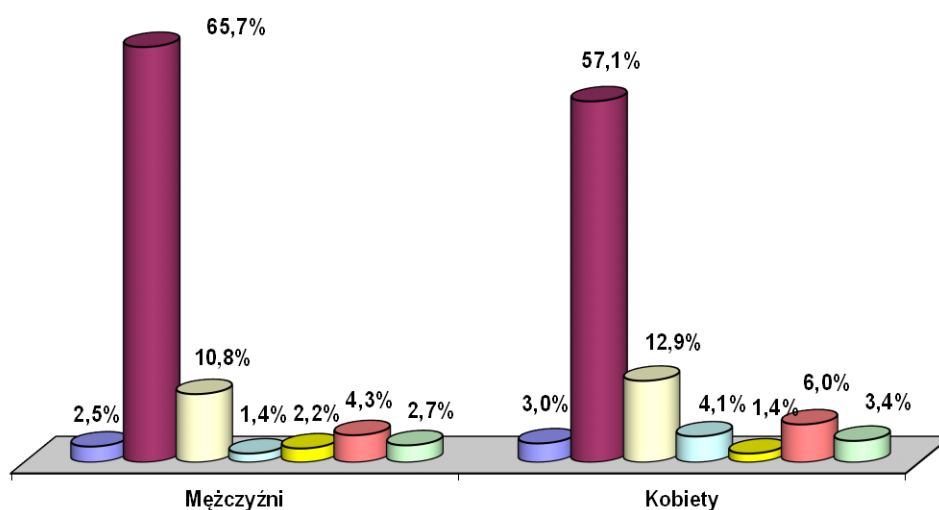
TABL. 43 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	33 507	100,0	9 450	100,0	24 057	100,0
w tym:						
nowotwory	918	2,7	391	4,1	527	2,2
zaburzenia psychiczne	20 790	62,0	5 256	55,6	15 534	64,6
choroby układu nerwowego	3 909	11,7	1 357	14,4	2 552	10,6
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	856	2,6	188	2,0	668	2,8
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	620	1,9	185	2,0	435	1,8
wady rozwojowe wrodzone	1 684	5,0	764	8,1	920	3,8
choroby oka i przydatków oka	1 005	3,0	288	3,0	717	3,0
MĘŻCZYŹNI	19 305	100,0	5 510	100,0	13 795	100,0
w tym:						
nowotwory	485	2,5	207	3,8	278	2,0
zaburzenia psychiczne	12 679	65,7	3 254	59,1	9 425	68,3
choroby układu nerwowego	2 083	10,8	757	13,7	1 326	9,6
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	276	1,4	60	1,1	216	1,6
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	428	2,2	121	2,2	307	2,2
wady rozwojowe wrodzone	826	4,3	387	7,0	439	3,2
choroby oka i przydatków oka	519	2,7	159	2,9	360	2,6
KOBIETY	14 187	100,0	3 935	100,0	10 252	100,0
w tym:						
nowotwory	429	3,0	182	4,6	247	2,4
zaburzenia psychiczne	8 105	57,1	2 001	50,9	6 104	59,5
choroby układu nerwowego	1 824	12,9	600	15,2	1 224	11,9
choroby układu kostno-stawowego mięśniowego	580	4,1	128	3,3	452	4,4
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	192	1,4	64	1,6	128	1,2
wady rozwojowe wrodzone	858	6,0	377	9,6	481	4,7
choroby oka i przydatków oka	486	3,4	129	3,3	3 657	3,5

TABL. 43 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG WYBRANYCH GRUP CHOROBYCH (dok.)

Grupy chorobowe	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
NIEUSTALONA PŁEĆ	15	100,0	5	100,0	10	100,0
w tym:						
nowotwory	4	26,7	2	40,0	2	20,0
zaburzenia psychiczne	6	40,0	1	20,0	5	50,0
choroby układu nerwowego	2	13,3	-	-	2	20,0
choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego	-	-	-	-	-	-
urazy kości, stawów i tkanek miękkich	-	-	-	-	-	-
wady rozwojowe wrodzone	-	-	-	-	-	-
choroby oka i przydatków oka	-	-	-	-	-	-

Rys. 15 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych ustalających niezdolność do pracy wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według wybranych grup chorobowych

■ nowotwory	■ zaburzenia psychiczne	■ choroby układu nerwowego
■ choroby układu kostno-stawowego	■ urazy kości, stawów i tkanek miękkich	■ wady rozwojowe wrodzone
■ choroby oka i przydatków oka		

Analiza okresu ważności wydanych orzeczeń w sprawie renty socjalnej pozwala zauważyć, że 42,0% badanych otrzymało orzeczenie, w którym przewidywany okres trwania niezdolności do pracy wynosił 37 miesięcy i więcej. Na okres 13 – 36 miesięcy wydano 35,5%, a orzeczeń bezterminowych – 17,0%.

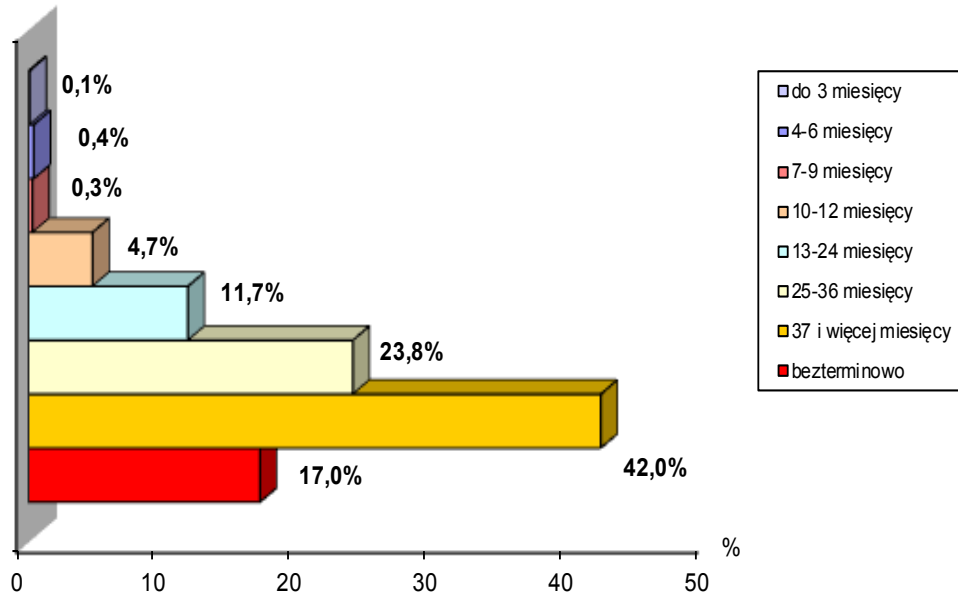
Dane liczbowe i struktury orzeczeń pierwszorazowych i ponownych wydanych osobom ubiegającym się o rentę socjalną według przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy przedstawia tabl. 44 i rys. 16.

TABL. 44 ORZECZENIA PIERWSZORAZOWE I PONOWNE USTALAJĄCE CAŁKOWITĄ NIEZDOLNOŚĆ DO PRACY WYDANE OSOBOM UBIEGAJĄCYM SIĘ O RENTĘ SOCJALNĄ WEDŁUG PRZEWIDYWANEGO OKRESU TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY

Okres ważności	Ogółem		Orzeczenia ustalające całkowitą niezdolność do pracy w wyniku badań:			
			pierwszorazowych		ponownych	
	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach	liczba	w odsetkach
OGÓŁEM	33 507	100,0	9 450	100,0	24 057	100,0
z tego wydane na okres:						
do 3 miesięcy	30	0,1	6	0,1	24	0,1
4 – 6 miesięcy	134	0,4	46	0,5	88	0,4
7 – 9 miesięcy	109	0,3	38	0,4	71	0,3
10 – 12 miesiecy	1 575	4,7	769	8,1	806	3,4
13 – 24 miesięcy	3 931	11,7	1 621	17,2	2 310	9,6
25 – 36 miesięcy	7 962	23,8	1 761	18,6	6 201	25,8
37 miesięcy i więcej	14 065	42,0	2 506	26,5	11 559	48,0
bezterminowo	5 687	17,0	2 698	28,6	2 989	12,4
nieustalony okres*/	14	0,0	5	0,0	9	0,0

*/ patrz uwaga na str. 9 pod tablicą nr 2

Rys. 16 Struktura orzeczeń pierwszorazowych i ponownych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy według przewidywanego okresu trwania niezdolności

PODSUMOWANIE

W 2015 roku lekarze orzecznicy ZUS wydali 1 176,6 tys. orzeczeń, tj. o 4,7% mniej niż w roku poprzednim. Z tej liczby, orzeczenia wydane osobom ubiegającym się po raz pierwszy o świadczenie rentowe stanowiły 14,5 %, a orzeczenia wydane w wyniku badań ponownych w sprawach rentowych - 27,6%. Liczba orzeczeń pierwszorazowych, w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosła o 1,1% i wynosiła 170,7 tys., a orzeczeń ponownych spadła o 7,8% i wyniosła 325,4 tys..

Spśród orzeczeń pierwszorazowych rentowych największą grupę (97,3 tys., tj. 57,0%) stanowiły orzeczenia wydane osobom, którym przyznano uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego. Liczba tych orzeczeń w porównaniu z rokiem 2014 wzrosła o 6,3%.

Od szeregu lat, w przypadku orzeczeń pierwszorazowych wydanych dla celów rentowych, powstawanie niezdolności do pracy powodowały najczęściej choroby związane z ogólnym stanem zdrowia. W 2015 r. były to nowotwory - 23,9% ogółu orzeczeń, choroby układu krążenia - 20,5%, choroby układu kostno-stawowego, mięśniowego - 14,0%, zaburzenia psychiczne - 11,5%, urazy kości, stawów i tkanek miękkich - 7,2% oraz choroby układu nerwowego - 7,3%. Wymienione choroby były przyczyną wydania łącznie 84,4% ogółu orzeczeń pierwszorazowych dla celów rentowych ustalających niezdolność do pracy.

Średni wiek osób badanych w 2015 r., którym orzeczono niezdolność do pracy w sprawach rentowych wynosił 51,1 roku (mężczyźni - 53,2 roku, kobiety - 49,8 roku). W porównaniu do roku poprzedniego był niższy - średnio o 6 miesięcy.

Przeciętny okres ważności orzeczeń pierwszorazowych wydanych w 2015 r. ustalających niezdolność do pracy wynosił 16,4 miesiąca i w porównaniu do roku poprzedniego był krótszy - średnio o 9 dni. Orzeczenia wydawane na okres do dwóch lat stanowiły blisko 70% ogółu orzeczeń pierwszorazowych rentowych z ustalonym stopniem niezdolności do pracy.

W 2015 r. orzeczenia bezterminowe stanowiły 8,0% ogólnej liczby orzeczeń pierwszorazowych o niezdolności do pracy i były wydawane częściej niż w roku poprzednim. W 2014 r. odsetek takich orzeczeń wynosił 7,1%.

Przeciętny okres niezdolności do pracy dla osób uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,8 miesiąca. Orzeczenia o najdłuższym okresie, tj. 10 - 12 miesięcy najczęściej uzyskiwały osoby, u których występują choroby nowotworowe (58,8%) i choroby układu krążenia (11,8%).

Średni wiek osób, którym ustalono uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 46,6 roku (w przypadku mężczyzn - 47,5 roku, w przypadku kobiet - 45,7 roku) i w porównaniu do roku poprzedniego wzrósł o 1 miesiąc. Osoby w wieku 40 - 59 lat stanowiły 62,8% ogółu uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego.

W 2015 r. liczba wydanych orzeczeń ponownych, w porównaniu do roku poprzedniego (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego i nieustalonej oceny orzeczenia), zmalała o 11,3% i wynosiła 240,1 tys.. Z tej liczby w przypadku 206,7 tys. osób (86,1%) badanych ponownie wydano orzeczenia ustalające niezdolność do pracy.

Średni wiek osób badanych ponownie w 2015 r. (bez orzeczeń ustalających uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego, jego braku oraz orzeczeń o celowości przekwalifikowania zawodowego i nieustalonej oceny orzeczenia) wynosił 53,1 roku (mężczyźni - 54,3 roku, kobiety - 51,1 roku) i był wyższy w porównaniu do roku poprzedniego o 1 miesiąc.

W 2015 r. orzeczenia ponowne lekarzy orzeczników, w których ustalono uprawnienie do świadczenia rehabilitacyjnego otrzymało – 70,7 tys. osób i w porównaniu do roku poprzedniego ich liczba zwiększyła się o 4,0 tys., tj. o 6,0%.

Średni wiek osób, którym ustalono ponownie uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 47,6 roku (mężczyźni – 48,4 roku, kobiety – 46,8 roku). Z uwagi na to, że jest to często kontynuacja uprawnień do świadczenia rehabilitacyjnego orzeczonego po raz pierwszy, średni wiek tej grupy badanych jest wyższy o ok. 1 rok od średniego wieku osób z orzeczeniem pierwszorazowym uprawniającym do świadczenia rehabilitacyjnego.

Podobnie jak w roku poprzednim przeciętny okres ważności orzeczenia o niezdolności do pracy dla osób badanych ponownie i uprawnionych do świadczenia rehabilitacyjnego wynosił 4,0 miesiące i był krótszy od okresu niezdolności do pracy w przypadku orzeczeń pierwszorazowych o 3 dni.

W 2015 r. lekarze orzecznicy ZUS wydali 42,2 tys. (o 5,6% mniej niż w 2014 r.) orzeczeń pierwszorazowych i ponownych osobom ubiegającym się o ustalenie uprawnień do renty socjalnej, co stanowiło 3,6% ogółu orzeczeń wydanych w omawianym roku. Udział orzeczeń pierwszorazowych wydanych ubiegającym się o rentę socjalną wynosił 33,7%, a ponownych 66,3%.

Z ogólnej liczby 42,2 tys. poddanych badaniu - 33,5 tys. osób, tj. 79,4% uznano za całkowicie niezdolne do pracy, a w stosunku do 8,6 tys., tj. 20,5% lekarze orzecznicy orzekli, brak całkowitej niezdolności do pracy

Średni wiek osób badanych po raz pierwszy, którym ustalono całkowitą niezdolność do pracy, czyli uprawnienie do renty socjalnej, wynosił 22,4 roku (mężczyźni – 22,4 roku, kobiety – 22,8 roku) i w porównaniu z rokiem 2014 był wyższy średnio o 2 miesiące.

Chorobami najczęściej powodującymi powstanie całkowitej niezdolności do pracy u osób ubiegających się po raz pierwszy o rentę socjalną były: zaburzenia psychiczne – 62,0% orzeczeń w sprawie renty socjalnej, choroby układu nerwowego - 11,7% oraz wady rozwojowe wrodzone - 5,0%.